

SZINHÁZI ÉLET

SZERKESZTI: JNCZE SÁNDOR

1919. 25. szám.

TÖRZS JENŐ
(Angelo felv.)

Ára 3. Kor.

Hardy Mária

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

kotta-melléklettel

Budapesten és vidéken

Negyedévre . . 36.—K

Egyes szám ára:

Budapesten és
vidéken . . K 3.—

SZINHÁZI ÉLET

SZINHÁZI, IRODALMI ÉS
MŰVÉSZETI HETILAP

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL

Hirdetések

mm.-sora 4 korona

Szerkesztőség

Erzsébet-körút 24
Telefon: József 129-35

Kiadóhivatal

Erzsébet-körút 29
Telefon: József 121-72A jegypénztár száma:
Telefon: József 121-73

Blahánénál

Nagyszerű művészi pályájának zenitjén is a legszerényebb volt Blaháné. Generációk imádták, csodálták utólérhetetlen művészetét, rajongtak és lelkesültek érte, amint bedalolta ezt az országot. Az igaz és legnagyobb tehetségeknek jellemvónása, hogy az örök ünneplés és állandó diadalok között is megmaradnak egyszerűnek, kedvesnek. Ily n volt egész gyönyörűen harmonikus életén át Blaháné, akit a változott idők, a változott viszonyok nem érinthetnek. Abban a háromszobás lakásban lakik ma is, amelybe most harminckét esztendeje beköltözött, három egymásba nyíló szoba a Rákóczi-ut és Erzsébet-körút sarkán, a Szelényi-udvar első emeletén.

És páratlanul szép művészi pályája végén ez a lakás; az emlékein túl mindene: három szoba, a mióta balatonfüredi nyaralóját, amelytől pedig úgy hitte, sohasem kell megválnia, eladta. A három szobája maradt meg és mindnyájunk szeretete, amellyel elepedünk hozzá. Ebben a három szobában lakik a legnagyobb magyar művész: együtt a nővérével és a leányával: Blaha Sárival.

A napokban tiszteletemet tettem Blahánénál. Együtt volt az egész család, a fia is, Blaha Sándor és a felesége.

— Meg vagyok győződve róla, — mondotta Blaháné — hogy csak egy szebb világ következhetik. Hozzám jó volt idáig is mindenki, eszembe se jut, hogy tartsak bármitől. A vagyonom: az emlékeim és a családom, látja, így ülünk együtt esténként és abban a szeretetben, mely mindig is összetartott bennünket. Nagy igényeim nem voltak soha, most sincsenek. Csak egy vágyam: játszani szeretnék még néhányszor, játszani az új közönségnek, mely nem is láthatott, eljátszani a régi népszínművek közül néhányat, néhányat a legjobb szerepeimből. Most erőm és egészségem is van hozzá, nyár is van, a nap beragyog az ablakomom. És nézem az utcát, azt a teméntelen sok embert,

aki siet a napfényben, derüsen, jókedvvel egy kevés virággal a kezében.

— E nagy vágyamon túl nem is tudom, mit mondjak még magának. Örüljek-e neki, sajnáljam-e, hogy a földi javakból nekem semmi sem jutott. Az is igaz, hogy sohase is áhítoztam utána. Viszont itt van a fiam, a lányom, a menyem, ezek aztán kárpótolnaksok mindenért.

Igaz szeretettel hallgatják Blahánét a gyermekei, a Sárika csüng minden szaván főként, aki most régi emlékeket ujt fel.

— Hát rám emlékszik-e még? A kis szökevényre, a Görög rabszolgára, amikor a régi Népszínházban játszottam. Tudja, nehéz volt, — amiért én a Blaháné lánya voltam, mindjárt azt akarták, hogy olyan is legyek.

— Emlékszem . . .

— No és most, — folytatja Blaha Sári — hogy mindenkinek meg kell keresnie a kenyerét, magam is szerződés után nézek.

— Visszatér a színpadhoz?

— Okvetlenül. Ha hamarjában nem lehet, hát az ősszel bizonyára. Most dolgoznia kell mindenkinek.

— Természetesen, és úgy hiszem, Sárika, magának igazán nem lesz nehéz szerződést kapnia.

— Gondolja? — kérdi most Blaháné és boldogan teszi hozzá:

— Ugy-e, a Sárika alig változott?

És megnézem még egyszer és elvonultatom magam előtt a régi diadalmas népszínházi estéket és csakugyan, A kis szökevényt, a Görög rabszolgát, Blaha Sárít a színpadon és Blahánét a földszint harmadik számú páholyában, amint remeg és reszket a lánya sikeréért. Akárcsak tegnap lett volna. Pedig jó néhány év mulott el azóta, szerencsére nyomtalanul a kis otthon felett, amelyben emlékei és babérjai között él szerényen és meglegedetten minden idők legnagyobb magyar művésznője: Blaháné. Sze.

Az ember élete

A MAGYAR SZINHÁZ UJDONSÁGA

A színpadon sokféleképen került már a közönség elé az ember élete. Hiszen alapjában véve erről szól minden színpadi, minden drámai alkotás: az ember jelenik meg a színen, az ember a maga hibáival, erényeivel, vágyaival, akarásaival, szenvedéseivel, szerelmével, szenvedélyével, bűneivel, az emberről szól minden, amit a színpadon nekünk elmondanak. És van, volt már speciálisan az ember életét, az emberi voltot metafizikailag, vagy filozófikus szempontból tárgyaló színpadi alkotás is: Goethe Faust-ja és Madách nagyszerű drámai költeménye „Az ember tragédiája“. Az orosz *Andrejev* Leonid, Gorkij mesteréhez méltó tanítványa, őt képből álló szimbolikus színművet írt „Az ember életé“-ről és ezt a költői alkotást most mutatta be kitűnő előadásban a Magyar Színház. Az orosz író epizódokat mutat be egy ember életéből és ezekből a részletekből általánosít, mondván: ime, ez az ember élete. A születéstől a halálig terjedő időt a gondtalan szegénységen, a megunt gazdagságon, a szülői szenvedéseken át az aggkori halálig, az élet mécsesének kialakulásáig vázolja fel nagyszabású színes kartonokban *Andrejev*, erős naturalista színekkel, de keverve a valóságot, a megdöbbentő pozitívumokat a szimbolizmus költészetével, ami muzsikát ad a színpadi cselekménynek és olyanná teszi az egész színművet, mint egy nagyszerűen meghangszerelt szimfónia. Beethoveni ereje és filozófiai mélysége van *Andrejev* színpadi költeményének, az ötödik, a sors-szimfóniának komor üstdobpergése kíséri végig a nézőt az egész játékon.

A darabot prólógus nyitja meg. A sötét színpadon csupa szürkéségből bontakozik ki a „Szürke valaki“, az Ember életével örökös, elmaradhatatlan kísérelője, az Ő, aki lehet isten, lehet sátán, lehet sors, végzet. Bő, szürke csuklyás palástba van burkolva, testének körvonala sem látszanak, csak pocacsontjai, orra, élesvágású álla látszik ki kámszája alól. Olyan, mintha kőből volna faragva. És siri hangon, mintha a mélyből szállna fel, bejelenti, hogy „el fog vonulni szemetek előtt az egész emberi élet, sötét elejétől kezdve sötét végéig.“ Nemes költészettel megírt, mély gondolatokkal teli ez a prólógus, mely egyszerre megadja a hangulatot az egész darabhoz. A „Szürke valaki“, a megmásíthatatlan szükségszerűség, azután félre áll és megkezdődik a játék, mely-

ben véges-végig ott áll mozdulatlanul, némán, mereven „Ő“, kezében a gyertyával: az ember életével. Lobog a láng, de olvad a viasz, egyre kisebb a gyertya, egyre fogy az élet...

Az első képben megszületik az Ember. Sötét szobában vinnyogva, kuncogva várják megérteztét gonosznyelvű vénasszonyok, prózai lelkek, találgatva, mi lesz, fiu-e vagy leány, tul a néma ajtón pedig vajudik egy asszony, az anya, kinek panaszos sikolyait, fájdalmas felajdulásait rosszindulatu megjegyzések kíséretében hallgatják a banyák. A születés misztikus és nagyszerű pillanatát ily merészen, ily döbbenetesen még nem írta meg senki, mint

ALMÁSSY LOLA

Almássy Lola művészi pályafutását vidéki színpadon kezdte. Arad, Miskolc, Debrecen, Pozsony voltak első fellépésének színhelyei, ahol az *Osztigás Mici*, *Monna Vanna*, *Trilby* és a többi, akkoriban divatos darabok főbb szerepeiben aratót számottevő sikert. Vidékről a budapesti Vigszínházhoz szerződött Almássy Lola, szerződésének azonban nem tett eleget, mert időközben ott hagyta a színpadot, és férjhez ment. A háború kitörésekor yöröskereszt és ápolónőnek jelentkezett és mint ilyen résztvett az olasz offenzívában, ahol gránátlégnyomás következtében jobboldali idegbenulást kapott. Most, hogy meggyógyult, visszatér első régi sikerei színhelyére a — színpadra.

Andrejev ebben az első képben. Egy utolsó velőtrázó sikoly az ajtó mögött, a vénasszonyok elfutnak és felhangzik a csecsemő panaszos sirása: megszületett az Ember. Az ajtó nyílik és álmatlanságtól fáradt arcvonásokkal megjelenik az orvos kíséretében az újdonsült apa. A feleségéé minden részvét, hiszen látta, hallotta szenvedni az asszonyt és gyűlöli azt a kis vinnyogó jószágot, a kis ismeretlent, aki annyi fájdalmat okozott jövetelével. Csupa mély őszinteség van ebben a kis jelenetben. Az orvos a megtestesült józanság. Korholja a férjet, mit buslakodik, hiszen *fia* született. Fia, aki hozzá hasonló. Ugyanazok a vonások, ugyanaz a száj, orr, szemek. Most már melegség járja át az apa szívét. Fia van, aki hozzá hasonló, akiben az ő élete folytatódik! Már szereti a kis ismeretlent, már apa, már remél és gyermeke jövőjére gondol.

Szertartásosan, komoly arcokkal a rokonság lép be az új apa üdvözlésére. Hat ember mindössze, hat típus, de velük az egész em-

beriséget jelképezi Andrejev. Az ünnepi díszben megjelenő rokonok gratulálnak a kedves sógor-nak „hőn óhajtott fia születése alkalmából”, azután magukra maradva elhelyezkednek a székeken és megkezdik azt a szabványos dolgot, amit közönségesen beszélgetésnek neveznek.

Emberszóláson kezdik természetesen: a sógort szapulják, kivel ez imént csokolóztak, majd a szülésről és a születésről folyik a szó, de ez az aktualitás is hamar kimerül és egyszerre elkalandozik a beszéd fonala egészen távoli, ide nem illő területekre. Az ember megszületett, de ez olyan jelentéktelen valami . . . A világ tovább forog a maga megszokott tengelye körül.

A második képben már ifju, szerelmes, boldog, de szegény az Ember. Van fiatal felesége, szép, kívánatos párja, de kenyere nincs és korgó gyomorral, üres zsebbel, de teli becsüggyal, merész akarással keresi szerencséjét. Szépnek, jónak látja a világot, olyannak, mint amilyenek a hozzájuk hasonlóan szegény sorban élő jó szomszédok, akik virággal és zöld

A CSEPELI SZINHÁZ TÁRSULATA

Orosz Jolán — Balog Lajos — Kiss Magda — Sándor Kati — Halász Alfréd igazgató — Faragó

galyakkal diszitik a kopár szobácskát és eledelt csempésznek be a szerencsétlen nincstelénekhez. Az ifju zseniális, merész tervei várnak megvalósulásra és ragyogó, rajongó szavakkal mondja el kis asszonyának, mi lenne, ha ők gazdagok lennének. Még nem tudja, de a „Szürke valaki“ nekünk már megmondja, hogy utban van a gazdagság, hirnév, vagyon, a vágyak, álmok beteljesedése.

A harmadik kép a valóra vált álom. Gazdag és híres, mesés kastélyban lakik és előkelő vendégei tiszteletére bált ad. Ott ülnek a vendégek unottan, fagyosan, mindmegannyi típusa a konvenciók rabjává lett burzsoáziának. Pompás persziflázst ad itt Andrejev és oly jellegzetesen állítja be alakjait, hogy azok örökérvényűekké lesznek mindenütt Némán, mereven jelenik meg vendégei között az Ember. Karján feleségét vezeti, nyomában haladnak a „barátok“ s távolabb követik őket az „ellen-ségek“. A vendégekről pedig kiderül, hogy semmi sem köti őket az Emberhez, csupán a lakomára várnak, a gazdagság konyhájára és megkönnyebbülten sóhajtanak fel, mikor az inas jön és jelenti, hogy találva van.

A negyedik képben már erősen leolvadt a gyertya viasza a „Szürke valaki“ kezében. Az Ember ismét elszegényedett. Kastélya kopár, elhagyott és termeiben denevérek és patkányok tanyáznak. A könyhában vén cseléd gubbaszt, a közönyös fizetett alkalmazott, akinek minden mindegy. Itt marad, ezen a helyén, amíg megkapja a bérét, ha megvonják tőle, elmegy más helyre, ahol megfizetik. Az Embert erősen sujtotta a sors. Vagyona eluszott, munkaereje csökkent, de tartja benne a lelket a jövő képe, gyermeke, aki majd felnövekszik és akiben folytatódik az ő élete. De a fiát gonosz emberek megdobták kövel és a jövő, az agg házaspár minden reménye, öröme, élet-halál között halványan fekszik betegágyán.

Az asszony hívő, imára unszolja az Embert, aki eddig dacosan járt a földön és nem törődött, maga erejében bizva, az égiekkel. Az egész darabnak ez itt a legmeggrázóbb, legmonumentálisabb jelenete. Térdreborul az ősz házaspár és imát mond a fiu gyógyulásáért. Az asszony imája csupa bensőség, csupa áhitat és csupa asszonyiség. Lágy moll-szólamok, mint hárfá pengése szállnak fel, édes naivitások, az anyai fohász a gyermekért, akit mindig kicsinek, gügyögő gyermeknek lát az anyai szem. Fanfár harsogása, csupa remény-

ség, csupa dac a férfi imája. Fohász ez is a ismeretlen valakihez, de a könyörgésben van valami kihívó. Az Ember az Igazságra appellál és az Igazság rácáfol, mert a fia meghal és az Ember összeroppan. Az a néma párbeszéd, amelyben az asszony közli az Emberrel a végtelen gyászt, megindítóan, megkönnyeznivalóan szép jelenete Andrejev darabjának.

Az ötödik kép pedig a vég. A gyertya már kicsire olvadt a „Szürke valaki“ kezében, lángja csak pislog és fényénél rutnak, undorítóan látja a világot az Ember. Emlékeinek fakó képei között alszik ki élete mécsese, magányos, elhagyott a vége, belemerül a végtelen semmiségbe. Még egyszer fellobban a fény s elalszik azután csendesesen örökre.

Andrejev Leonid hatalmas drámája komoly művészi feladatot nyújthat minden színháznak. Nincs benne vezetős szerep; ahogyan epizódokból van összerakva az egész, epizódszerűek a szerepek is, de embert és művészt kíván mind-egyik. A Magyar Színház elismerésre méltó módon felelt meg. Valamennyi szereplő közt messze kimagaslik *Törzs Jenő*, aki az Ember-t játssza. A második, a negyedik és az ötödik képben van csak szerepe, de ezekben mesteri alakítást, igazi tiszta, nagy művészetet nyújt. Az ifju lelkesedés, amint éhes gyomorral nagy alkotásokról álmodik, magávalragadó erővel tör ki ajkán, a férfiúi büszkeség csodálatosan nagyszerű imájával hatja meg az embert. Finom, megértő partnere a feleség szerepében *Kasics Eszter*, aki nagyon szép és értékes alakítást produkál. A „Szürke valaki“ passzív és fárasztóan néma szerepét *Körmendi János* játssza, a proológusban és néhány közbeeső részben azonban hallatja mélycsengésű hangját is és őszintén gyönyörködtet szép szaválásával.

A negyedik képben *Tanayné Halmi Margit* nemes beszélőművészete érvényesül a vén szakácsné nagyszerű monológjában, az orvos szerepét *Vágó Béla* játéka teszi tartalmassá. *Rétheynek* két szerepe is van: az első képben az apát játssza, a harmadikban a gazdag ember egyik vendégét. Nagyszerűen ül a karos-székekben, külön tanulmányt érdemel ez a pozíció. Helyénvalók, kitünőek a többi szereplők is. *Simon Marcsa* kövér öreg asszonya külön kabinetalakítás. A Magyar Színház megint remekelt és „Az ember élete“ sok élvezetes előadást ígér.

Színészek előszobája

Rózsahegy Kálmán színiiskolájának első nyilvános bemutatkozása.

A színiiskola szó itt nálunk a képzetek egész sorát támasztja az emberekben. Mellékzengések és hátsó gondolatok tolatkodnak a színiiskola szó mögött; könnyelmű, kissé erkölcstelen világot jelent a köztudatban és mindent inkább, mint amit a színiiskola szó eredetiben jelent; komoly előkészítő iskoláját a jövő színi-generációnak. Holott a színiiskola művészi hivatást teljesít és láthat eredmények igazolják szükségességét is.

Ezt láttuk Rózsahegy Kálmán színiiskolájának kétnapos vizsgaelőadásán, hol nem csupán kis tehetségek kibontakozását nézhattük igaz művészi gyönyörűséggel, de ami többet jelent ennél: ritka elmélyedő, értékes színészi munkával és törekvéssel találkozunk.

Meglepetés a hozzátartozóknak is már a vizsgaelőadások műsora. Hatalmas és irodalmi jelentőségű anyagot dolgozott fel az iskola nem egészen egy esztendő alatt. Érdemes is lejegyezni.

Az *ördög*, a *Nagymama*, a *Boszorkány*, *Romeo és Júlia*, a *A vörös talár*, a *Románc*, *Déryné*, a *Tajfun*, a *Tanitónó*, a *Mágnás Miska*, *Timár Liza* és a *Princ* leghatásosabb jeleneteiben mutatkoztak be a közönség előtt a negyszerű Rózsahegy növendékei, a Belvárosi Színház kiválóan stílusos színpadán. És ennek a változatos, szinte tulzsufolt programnak minden egyes számát a legaprólékosabb gondtal és művészi érzéssel készítette elő Rózsahegy, a beállításon, a rendezésen és az ifjú színészek munkáján mindenütt érezni lehetett Rózsahegy tiszta művészetét s a színpad irajongó megbecsülését.

A darabokban egész sereg színész és művész-tett bizonyosságot színpadratermettsége mellett. Az egyes jelenetek és alakítások oly gyors és gazdag változatban peregnek le a néző előtt, hogy lehetetlen tisztán és világos határozottsággal megjelölni, hogy kire vár a növendékek közül az igazi nagy siker, ki lesz közülök első a nemes versenyben. Kétségtelen azonban, hogy *Olty* Antalnén boszorkája első drámai színházunk rivaldája elé kívánczik. Kész és érett művésznő, gyönyörű asszony, csupa finom művészi ösztön viszi a játékát, mely magával ragadott és hódolásra kényszerített mindenkit. A boszorkányok másik két

szereplője *Friedler Margit* és *Somogyi Vilmos* is kitűnő művészek. Ugy gondoljuk, mind a három szereplőt viszontlátjuk a jövő szezonban, fontos szerepekben, ugyszintén *Persian* Katót is, aki a Dérynében meglepetésként hatott és *Kressz* Irént, ki már figyelemreméltó sikerrel debütált a Belvárosi Színházban. Halk, stílusos egyéniség. *Bárdolly* Ila ragyogó és hódító erejű *Timár Liza* volt s a többiek: *Kovács Zsazsa*, *Bán Lily*, *Buránszky Gizi*, *Vettó Ilona*, *Salgó Hermin*, *Damnovits Otty*, *Pap Joli*, a bájos *Stiegler Mici* az iskola legtehetségesebb komikája, *Kovács Mária*, *Kazinczy Sári*, *Friedrich Marianne*, *Czéder Béla*, *Raffay István*, *Székely Osváth Alfréd*, *Fáy Béla*, *Mezei Lajos*, *Németh István*, *Noszlopy Ottó*, mind biztató tehetség, kiknek a nevét illik lejegyezni.

Rózsahegy Kálmán színművész igazán büszke lehet a pedagógus Rózsahegy sikerére.

PAP JOLI
a Rózsahegy-iskola vizsgaelőadásán a *Románc*
tő női szerepében
(Papp Rezső felv.)

A főherceg vizsgálója

A főherceg vizsgálója: egyike a legfogasabb játékoknak azok között, amiket mostanában az írók játszanak, mióta megszűnt a kártya és a szaktársak rájöttek, hogy a legkedvesebb és legüditőbb szórakozás elmés ember számára mégis az, amihez nem kell semmiféle műszer, rekvizitum: csak amit Piatnik mesternél nem lehet kapni, mert az ember magával hordja a fejében: egy kis lelemény és humor.

A főherceg vizsgálója, kártyanyelven szólva, commerce-játék, en deux: ketten kellene hozzá, az ifju főherceg és a vizsgáztató tanár. A hallgatóság, mint zsüri, állapítja meg a nyertest és a vesztest. Ez a vizsga ugyanis abban különbözik más, közönséges vizsgától, hogy itt a tanár éppenugy megbukhatik, mint a tanuló, sőt szigoruan véve, csak a tanár bukhatik meg, ha az előírt követelményeknek nem tud megfelelni.

Feladat: a tanár köteles olyan kérdést

tenni fel a főhercegnek, amire *lehetetlen rosszul válaszolni*, — mintahogy a valóságban elképzelhető, a tanárnak abból a feltevésekből kell kiindulnia, hogy az ifju főherceg, természetesen, a világ leghülyébb ifjonca, akinek arról sincs határozott fogalma, hogy ő fiu-e vagy leány — a főherceg csak jól vizsgázhat, különben a tanárt elcsapják. A kérdés elhangzott: tanár és hallgatóság drukkolva várja a választ, amelytől függ, hogy a tanárt áteresztk-e. A főherceg feladata most már, rövid gondolkodás után kitalálni azt az egyetlen elképzelhető választ, ami mégis rossz: ezer lehető válasz közül eltalálni azt az egyet, amit semmiképen nem lehet elfogadni. És most jön a feladat legnehezebbik része: a tanár, hogy pozícióját megmentse, köteles kijelenteni, hogy a válasz igenis helyes és kifejteti, megmagyarázni, hogy miért volt helyes. Ha ez nem sikerül: a tanár megbukott.

PAP JOLI — OSVÁTH ALFRÉD
Románc: Rózsahegy-i iskola
(Papp Rezső felv.)

SALGÓ HERMIN — CZÉDER BÉLA
Romeo és Júlia: Rózsahegy-i iskola
(Papp Rezső felv.)

Klasszikus példa:

Tanár: Tehát mondja meg fenséged, meddig tartott a harmincéves háború?

Főherceg: (Rövid gondolkodás után.) Hét méter.

Tanár: (Kitörő örömmel.) Kitünő! A főherceg ő fensége kitünően válaszolt, bebizonyította, hogy nem felületesen gondolkodik, hanem alapos komolysággal foglalkozott a kérdéssel. A legújabb metafizikai kutatások szerint ugyanis az idő éppenny valóságos dolog, konkrétum, mint a tér és az anyag: atomokból áll, összefüggő egészet alkot, tehát éppenny mérhető hossz mértékkel, mint az idomok. Ha egységesítjük a mérésrendszert, kiderül, hogy az év hossz mértékben egy méternek felel meg — hét méter tehát hét évet jelent. És ugy a harmincéves háború, szigorúan véve és alapos megfontolással, csakugyan hét évig tartott, az mindjárt kiderül, ha tekintetbe vesszük, hogy a napnak a felét, tizenkét órát, le kell számítani abból az időből, melyben harcról egyáltalában szó lehet — harminc évből így csak tizenöt év marad. De ezt se töl-

tötték folytonos háboruskodással, mert enni is kellett, ami körülbelül napi három órát vett igénybe; könnyű kiszámítani, hogy a levonásokkal a tizenöt év csak hamar összezsugorodik kilenc és félre és ha ebből még elveszük azt az időt, amit pihenéssel és békés foglalkozással töltöttek a harcosok, hajszálnyi pontos sággal kijön a hét év, vagy ami mind egy, hét méter, amivel a főherceg őfensége megjelölte a harmincéves háború tartamát.

Tanár átment.

Másik példa: játszották mult hó 28-án délután, a tanár e sorok szerény, de becsületes és egyeneslelkű írója, a főherceg egyik világhírű drámai szerzőnk.

Tanár: Mondja meg fenséged, hogy hívták Jézus Krisztust?

Főherceg: (Rövid gondolkodás után.) Kvarc.

Tanár: (Egy egészen picikét meg-hökken, de csak egy pillanatra. Arcizma se rándul, miközben válaszol.) A válasz kitünő. Jézus Krisztus ugyanis, mint tudjuk, a személyben három, de valóságban egy szentháromság földi helytartója lévén, szükségképpen azo-

KRESSZ IRÉN — PERSIÁN KATÓ
Déryné ifjasszony; Rózsahegy-i iskola
(Papp Rezső felv.)

KOVÁCS ZSAZSA — FRIEDRICH MARIANNE
A princ; Rózsahegy-i iskola
(Papp Rezső felv.)

nosítható saját helytartójával is, aki, mint mindnyájan tudjuk, Péter apostol volt. Péter a latin nyelvben követ, kősziklát jelent és azt Krisztus hangsúlyozta is, mikor azt mondta Péternek: Te kőszikla vagy és terád építem az anyaszentegyházat. Már most, ha tekintetbe vesszük, hogy az ásványtan tanítása szerint mindenféle kőszikla legfőbb anyaga a kvarc, sőt egész tömegében a kőszikla kvarcnak tekinthető, a behelyettesítések után kiderül, hogy a főherceg őfensége fején találta a szöveget válaszával.

Tanár nyert.

Egy példa, amiben a tanár megbukott.

Tanár: Hogy hívják Aradmegye hasonnevű fővárosát?

Főherceg: (Gondolkodás nélkül.) Hason.

Tanár egyelőre vesztett, mert még nem tudott magyarázatot adni. De nem adta fel a partit, elhalasztotta a vizsgát,

gondolkodási időt kért. Nem hinném, hogy rossz néven venné, ha a „Színházi Élet“ olvasói sugnának neki, lehetőleg úgy, hogy ne vegye észre a főherceg. Egyébként is szívesen látunk olvasóinktól szép példákat a tudomány bármely kategóriájából. (K. F.)

A JEGY. Szép, meleg idő van most tanában. Az Operaház hajós-utcai színi nészbejárója előtt sütkérező énekesek pompás hangulatban vannak, aminek bizonyítékául az egymás rovására elkövetett kis tréfák és „ugratások“ szolgálnak. Az elmúlt napok egyikén dr. *Dalnoki* Viktor odalépett *Gábor* Jósikához és egy élelmiszerjegyet nyújtott át neki, mely csakis „ABC“ betűivel ellátott szelvényeket tartalmazta.

— Mit csináljak ezzel a sonka élelmiszerjeggyel? — érdeklődött a mitsem sejtő *Gábor* József.

Dalnoki Viktor a közelben figyelő kollegák óriási hahotája közepette adta meg a választ:

— Váltsd ki gyorsan ezeket a jegyeket, *Jósika*. Tudomásom szerint ugyanis nincs se — „G“ — d, se „H“ — d.

Az Országos Színészakadémia sikeresen levezgázott növendékei:
Mihályfi Béla, Csia Sándor, dr. Klanitzay Gyula, Bónis László, Mihályfi László, Lőrincz Kornélia,
Márk Margit, Spetl Ilona, Takács Klári, Beleznay Erzsi

„Oh, hallom, hallom a jövő dalát,
Megleltem a szót, azt a nagy talizánt,
Mely a vén földet ifjává teszi“.

Ádám mondja ezt mint Kepler „Az ember tragédiája“ nyolcadik színében. Minden színházbajárónak élénk emlékezetében él ez a kép: Kepler a csillagvizsgáló torony erkélyére lép és kitekintve a sötét éjszakába, elmondja a fenti három sort, miközben a színpalak mögött felcsendül láthatatlan zenekaron a *Marseillaise*. A szín egészen elsötétül és miközben egyre erősödik a zene, a színpad hirtelen a párisi Gréve-piacra változik át. Következik a kilencedik kép, a francia forradalom. Ez Keplernek a „jövő dala“.

Százhuszonhét esztendő óta, azóta, hogy először hangzott fel százévezrenyi ajkon a „szabadság, egyenlőség, testvériség!“ megváltó ígéje, minden népek és minden idők forradalmi mozgalmának hűséges, lelkesítő és nagyszerű kísérője a *Marseillaise*. A forradalmi eseményekkel teli legutolsó században keletkeztek mindenütt forradalmi dalok, indulók, magában Franciaországban is irtak és irattak a *Marseillaise*

kiszorítására szánt dalokat, az „Allons enfants...“ volt és maradt minden forradalmi dalok között a legforradalmibb. A *Marseillaise* kísérte a szociáldemokrácia zászlóbontását az egész földkerekségen, lelkesítő vezérszólama volt minden munkásmozgalomnak száz év óta, szimbolizálta a proletariátus harcát a kapitalizmussal szemben és ma, amikor az Internacionaleban megkapta a proletariátus a maga nemzetközi dalát, ma is a *Marseillaise* az, amely gyújt, lobog és lelkesít.

Csodálatos tüze, perzselő heve van ennek a nagyszerű francia dalnak, melynek szövegét és zenéjét egy különben közepes tehetségű francia műszaki tiszt, *Rouget de Lisle* írta, aki egyáltalán nem volt — mint sokan ma is hiszik — republikánus érzelmű és a „*Marseillaise*“-nek eredetileg egészen más rendeltetése volt, mint amilyent a történelem juttatott számára. Alphonse de *Lamartine* a girondistákról szóló könyvében ragyogó fantáziával írja le a *Marseillaise* keletkezésének történetét. Elmondja többek között, hogy *Rouget de Lisle*, mint proskribált királypárti, az alpesek között bujdosva, remegve hallgatta, mikor a köztársasági csapatok az ő dalát harsogták a völgyben „Hogy hívják ezt az éneket?“ kérdezte vezetőjétől. „A *Marseillaise*“, felelt a paraszt. Így tudta meg saját alkotásának nevét a költő.

A budai kollektív színház társulata

(Papp Rezső felv.)

Mindezek csak Lamartine fantáziájának szülöttei. Hiteles adatokból, feljegyzésekből ma már egészen pontosan meg lehet állapítani, hogyan és mikor született ez a világszerte ismertté lett forradalmi induló.

Strassburgban történt 1792-ben, mikor megérkezett a városba az osztrák hadüzenet híre, hogy Dietrich polgármester felszólította asztaltársaságának egyik tagját, egy fiatal műszaki tisztet, kiről köztudomású volt, hogy műkedvelő író és komponista, írjon hazafias harci indulót az elvonuló rajnai sereg számára. A fiatal tiszt Rouget de Lisle volt, aki egy éjjel, az április 24-ről 25-re virradó éjszaka írta és komponálta meg a későbbi Marseillaise-t, melynek első címe „Chant de guerre de l'armée du Rhin“ (A rajnai hadsereg harci dala) volt. A katonaköltő másnap e címmel névtelenül ki is nyomtatta szerzeményét és több példányt maga juttatott el különféle előkelőségek címére, így egyet Luckner marsallnak, egyet pedig Grétrynek, a kiváló komponistának. Az új harci dalt azonnal kiosztották a katonakarmesterek között és a strassburgi nemzetőrség zenekara már április 29-én játszotta. A népszerűsége alkalmas dal gyorsan terjedt. Strassburg után Montpellierben játszották először, onnan tovább jutott Marseillebe, ahol az ottani meglehetősen hírhedt milícia, az úgynevezett marseillais-k játszották. Ezek a marseillei katonák vitték a dalt július

vége felé Párisba és Rouget de Lisle indulója azóta „Marseillaise“ elnevezés alatt ismeretes.

Az induló tehát eredetileg a külső ellenség ellen irányult, de egyszerre republikánus tendenciájú lett. A dal komponistája azonban távolról sem futott meg olyan tündöklő pályát, mint szerzeménye. Mint katonatiszt vonakodott aláírni azt az okmányt, amely a király trónvesztéséről szólt, miért is elbocsátották a katonaságtól és hogy az üldözések elől meneküljön, kénytelen volt hónapokig bolyongani Elzászban. A köztársaság proklamációja után mint önkéntes ismét beléphetett a hadseregbe, de XVI. Lajos kivégzése után royalista érzelmei miatt Saint-Germain-en-Laye börtöneibe zárták. Egy álló évig és hét hónapig szenvedett a jó Rouget de Lisle börtönében, míg végre Robespierre halála után kiszabadult. Mialatt azonban a republikánusok a költőt royalista érzelmei miatt fogvatartották, a „Marseillaise“-t saját céljaikra használták fel. Immár mindenütt énekeltek a dalt, sőt a színházakban el is játszották, nemcsak a zenekarban, de megjelenetve a színpadon is. A párisi Nagy Operában 1792 októberében, mint katonai jelenetet adták elő a Marseillaise-t. A színpad zsufova volt katonákkal, lovasokkal és gyalogosokkal. Valamennyien lelkesen fújták Rouget de Lisle harci indulóját. Mikor az utolsó versszakhoz értek (Amour sacré de la patrie), valamennyien térdre borultak, a színpadon ép úgy, mint a nézőtérben, sőt még a lovaknak is térdre kellett ereszkedniök.

A forradalmi „Marseillaise“ költője azonban mint más verseiből megállapítható, egyáltalában, nem volt republikánus érzelmű. Egyik költeményében (Hymne du 9 Thermidor) elátkozza

Kovács Mariska, Németh István, Noszlopy Ottó
Rózsáhegyi-iskola
(Papp Rezső felv.)

Friedler Margit, Olty Antalné, Somogyi Vilmos
A boszorkány: Rózsáhegyi-iskola
(Papp Rezső felv.)

Robespierret, egy másikban Bonaparte tábornokot dicsőíti, Napoleon császár tiszteletére 1812-ben békehimnusz írt, egy csatadala pedig a köztársaság bukásának örömeire íródott. 1814-ben XVIII. Lajos visszatérését ünnepli egy versében, melyben a királyt „a haza reményé”-nek nevezi. Rouget de Lisle egyébként több operaszövegét is irt, melyeket Champein zenésített meg. A darabjai közül csak a „Bayard en Bresse” című opera került előadásra 1791-ben. Több zenészműve maga Rouget de Lisle írta.

A „Marseillaise” költőjének royalista tendenciája sokáig fájó seb volt a francia nemzet szívében. A különböző kormányok hol a szerzőjére, hol a dalára való tekintettel, aszerint, hogy milyen szél fujt, egyre-másra megkísérelték, hogy a „Marseillaise” helyett más dalt tegyenek meg nemzeti dallá. Lajos Fülöp király uralkodásának idejében a régebben nálunk is nagyon népszerű francia opera, „À lonjumeaui póstakocsis” szerzőjét, Adam-ot kérték fel nemzeti himnusz írására, de ez a himnusz sohasem készült el. Az 1867-iki párisi világkiállítás alkalmával III. Napoleon pályázatot irt ki egy békehimnuszra, mely a „Marseillaise” helyét volt hivatva betölteni. Sok száz pályamű érkezett be és az Auber elnöklete alatt működő zsűrinek hetekig volt dolga a válogatással. Végre három, viszonylag legjobbat választottak ki, de a bizottság utolsó ülésén Berlioz hevesen kifakadt, hogy mire való ilyen pocsek darabot énekelteni, mikor itt van a kitünő és bevált Marseillaise és erre egyáltalában nem is adták ki a díjat. A második párisi világkiállítás alkalmával, 1878-ban, ismét felvetődött az új Mar-

seillaise megteremtésének gondolata. Ezúttal Gounod-t, a „Faust” komponistáját szemelték ki a fényes feladatra. Maga Mac Mahon tábornok felesége kérte fel az ünnepezt zeneszerzőt a nemzeti dal írására, de Gounod „Chant patriotique”-ját még a kiállítás tartama alatt is alig játszották, később pedig egészen elfelejtették. A franciák nemzeti dala továbbra is csak a Marseillaise maradt.

Amilyen gyújtó, lelkesítő hatása van a Marseillaise zenéjének, annyira lehetetlen minden szövegfordítás, amely Rouget de Lisle költeményéből készült. A vers csak egy alakban fedi a zenét: a francia eredetiben. Igaz, hogy ez a szöveg kegyetlen, véres harci induló, mely sehogy sem illett himnusz gyanánt a béke és a munka korszakához és tulajdonképpen csak első két sorának maradt meg állandó jelentősége. A Marseillaise úgy szép, úgy nagyszerű, ahogyan a francia műszaki tiszt egy ihletett éjszakán, talán kissé kápatosan is, először megírta. Kétségtelen, hogy a szöveg volt elsősorban az oka annak, hogy időnként új nemzeti dal írására gondoltak a francia kormányok, de a Marseillaise szavai annyira bevésődtek már a francia nép tudatába, hogy azokat onnan kiirtani nem lehet. A Marseillaise első magyar fordítását Bacszányi János készítette és ezt a fordítást a költő ellenségei fel is használták a Martinovics-féle összeesküvésben való részességgel vádolt Bacszányi politikai perekben. Tóth Béla feljegyzése szerint a szabadságharc idejében keletkezett egy magyar Marseillaise, inkább egy tréfás átok, melyet Rouget de Lisle dallamára énekeltek. Állítólag a székeleyek

Kilenc új táncfilm készült el a napokban, melyek főszerepeit Desmond Olga, a kontinentális hírnevű moziművésznő és Pásztor Béla, a legtehetségesebb magyar filmszínészek egyike játszószák. A filmek közül a *Cigányszerelmet* fogják legelőször bemutatni, melynek premiérjét július hó közepére tervezik.

A filmnek előreláthatólag nagy sikere lesz.

csinálták ezt a furcsa szöveget, mely zagyva szavak egymásutánjából állott és ilyenformán szólt: „Osztrák ármány, Ferdinánd, Albert, Stefkó, Jellasics, Rajasics, Simonics, Burics, Urbán, Hurbán, Blomberg, Berger, Riebel, Puchner, Rukavina, Gedeon, Leiningen, Windischgrätz, kamarilla, reakció, rác, szerb, oláh, illirizmus, saxonizmus, vesszetek el!”

Vannak természetesen újabb magyar szövegfordításai is a Marseillaise-nek és készült a zenére külön munkás-induló is. Ezt a szöveget azonban, mint a legújabb tapasztalatok bizonyítják, sokkal kevesebben ismerik, mint az új Internacionale szövegét. Mindamellett a Marseillaise ma is fényesen betölti hivatását és akár republikánus volt Rouget de Lisle, akár royalista, a rajnai sereg számára irt harci induló örökéletű és maradandóvá teszi szerzője nevét is.

Cserna Andor

HELTAI ÁRPÁD

a kiváló vidéki operett-komikus a múlt napokban elhalálozott. Tehetséges fiatal művész volt, kit mindenki ismert, mindenki becsült. *Rózsáhegyi Ilona* énekesnő férjét, *Rózsáhegyi Sári* vidéki primadonna pedig a sógorát siratja benne

Bebel Színház

A már-már elfelejtett régi népszínművek új életre kelnek mostanában egy lelkes, kitűnő színészgárda istápolásában a kelenföldi Bebel-laktanyában levő Bebel Színházban. A Falu rosszát, A cigányt, Csizmadia, mint kísértetet, Vén bakancsos és fia a huszárt, a népéletnek eme hű tükeit láthatjuk itt viszont gondos előadásban, szerető és megértő összjátékban. És a szinpad világhoz illeszkedik a nézőtér is. Katonák, gyári munkások és ezeknek hozzátartozói töltik be esténként zsufolásig a szerényen egyszerű nézőteret. Hálás publikum. Szívesen tapsol, lelkesedik, ujráz, szereti a színészeket. A színészek pedig rászorgálnak erre a szeretetre. *Baróti Rezső*, a társulat vezetője és rendezője, kitűnő komikus. Fölötte népszerűek a kedves *Turbók Rózsá*, a kitűnő *B. Medgyaszai Klári*, a tehetséges *Ferenczi Irma*, a férfiak közül közkedveltek az erőteljes *Kelemen Ferenc*, az érzelmes *Budai Géza*, a jóhangu *Mándoki Ferenc*, a jóízű *Szentes János*, a humoros *Erdélyi Mihály*; a rokonszenves *Simon László* és a fiatal *Vadnai János*. Nem lehet említés nélkül hagyni a társulat kiváló karmesterét, *Gercsák Rezsőt* és a buzgó színész-titkárt *Haris Miklóst*. A népszínműveken kívül egyfelvonásos drámákat és vígjátékokat, látványos színműveket is játszik a Bebel Színház. Rendkívüli sikere volt az Aranylakodalomnak.

HELYREIGAZÍTÁS. Kedves Barátom! A *Színházi Élet* egyik utóbbi számában az új mozi-színésznőkről írva a cikk azt mondja, hogy az én feleségem is erre a pályára lépett. Igen kérem Önt — miután ez az állítás teljesen téves — legyes szíves egy rövid helyreigazítást közölni, hogy feleségem: Jeszenszky Dóra és neki eszéágában sincs mozi-színésznőnek lenni.

Igen köszönöm előre is szíveségét s vagyok az ön igaz hive: *Endrődi Béla*.

Szerző, aki nem akar színre kerülni.

Ennél hihetlenebb címet nem igen irtak mostanában ujságcikk fölé. Pedig nincsen ebben semmi valótlanág; volt egy szerző, aki kézzel-lábbal tiltakozott az ellen, hogy a darabját színrehozzák s pofonokkal fenyegette az elszánt direktort, aki a darabját előadattá. Igaz, hogy száz év előtt történt mindez s a szóbanforgó szerző is máskötésű legény volt, mint a maiak. A krónika sok egyéb csodálatos viselt dolgát is följegyezte e férfinak, akit teljes néven *Byron Gordon György* lordnak neveztek.

Természetes, hogy érthetetlen ez a mai közönségnek, amely megszokta, hogy az írók minden más sikernél többre becsülik és jobban óhajtják a színpad babérait. Nagyobb részüket. — a negyed és ötödrangu tehetségeket, — a bővebb kereset lehetősége csábítja a színpad felé, hiszen már évtizedek előtt rájöttek, hogy a szellemi alkotás egyetlen terén sem lehet a közönség elismerését olyan dusan kamatoztatni, mint épen a színpadon. De még olyan kiváló és kivételes alkotók sem tudtak ellentállni a „*deszka varázsának*“, mint *Goethe*, *Gustave Flaubert*, *Anatole France*, *Hugo Victor*, *Tolsztoj*, *Strindberg* és *Maxim Gorkij*.

Mi ennek a magyarázata? Az unalomig ismertett pszichológiai momentumok mellett, (közvetlen érintkezés a közönség tömegével, mélyebb hatás, a siker rögtöni nyilvánulása) a legtalálható Bernard Shaw megállapítása: a színpad a modern idők szószéke. Természetes, hogy az írók, (korunknak e hol derüs, hol komor, hol meg krisztusi szellemű prédikátorai) szívesen lépnek a szószékre, ahonnan a legtöbb szerencséjével és a legnagyobb hatással hirdethetik az új evangéliumot.

Byront azonban sem az anyagi, sem az erkölcsi siker nem csábította. Angol főúr létére, (a forradalmár szellemű lord-költő mindig büszke volt rangjára) nem tartotta magához méltónak, hogy verseiért pénzt fogadjon el. Páratlan olvasottságu munkáit ingyen engedte át kiadóinak. Ezzel a szokásával csak akkor hagyott föl, amikor már minden pénzforrása kiapadt s a nélkülözés fenyegette. De mihelyt pénzhez jut, máris követi nagyuri hajlamait s életrajzának ho-

noráriumát, 2000 aranyat, barátjának és költőtársának, *Moore* Tamásnak engedi át, hogy ezzel kisegítse a szegénysorsu költőt súlyos pénzzavarából.

Ezekután már nem tűnik föl olyan csodálatosnak, hogy Byron idegenkedett darabjainak színrehozatalától, sőt adott esetben a legerélyesebb módon igyekezett azt meggátolni. A szóbanforgó színmű, amelynek kapcsán Byron hevesen összetűzött egy londoni színházigazgatóval, a „*Marino Faliero*“ egy *velencei doge tragédiája*. Byron a költők nem ritka tévedésével igen nagyra tartotta ezt a munkáját és sikerültebbnek ítélte, mint akár a „*Manfréd*“-et, akár a „*Kain*“-t, noha korántsem állja ki az összehasonlítást emezekkel. Az érdekes színházi affér története egyébként a következő:

Byron velencei tartózkodása idején, 1817-ben megtekintette a doge-palota nagy tanács-termében (*Sala del maggior Consiglio*) a velencei dogék arcképsorozatát. A képek sorában föltűnt neki egy üresen hagyott hely, ahol a födetlen, fekete falon a következő latin fölírás volt olvasható: *Hic est locus Marino Faliero decapitati per criminibus*. (Ez a vékeiért lefejezett Marino Faliero helye.) Byron elbeszélte magának a tragikus sorsu doge történetét s ez a gyászos és véres dráma, amelyet komor drapériával vesznek körül a

BYRON

középkori Velence sötét pártküzdelmei, az uralmukra féltékeny nobilek szenátusának a dogék letörésére irányuló alattomos és kegyetlen aknaharca, a sbirrek és bruisok gyilkos, tengeralatti börtönök, éjszakai viaskodások, összeesküvők és árulók, titkos csapóajtók, kinzókamrák, segélykiáltások az éjszakában, rejtelmes eltűnések: mindez módfelett izgatja a költő képzeletét és elhatározza, hogy megírja Marino Faliero tragédiáját.

Ma, amikor még folyik a harc a győzelmes népakarat és a hajdani elnyomók között, nem lesz érdektelen, ha néhány sorban vázolom a lefejezett doge történetét. Andrea Dandolo doge halála után, 1354-ben, a köztársaság győzelmes hadvezérért, Marino Falierot ültették a dogék trónjára. A nyolcvanéves, győzelemhez és parancsoláshoz szokott, tettvágyó és szenvedélyesvérű államférfi önérzetét sértegette a szenátus tulkapásai, amelyek minduntalan arra figyelmeztették, hogy a dogei méltóság csupán árnyékhatalom már. Csakhamar összeütközésbe került a Negyvenek Tanácsával, amely irgalmatlan eréllyel őrizte az arisztokrácia uralmát úgy a néppel, mint a dogeval szemben. Faliero haragját és szenvedélyét egy fölháborító sértés a végsőkig fokozta. Valamelyik fiatal arisztokrata elkapatottságában annyira ment, hogy magának a dogének a trónján helyezte el egy gunyos föliratot, amelyben gyalázó szavakkal illette a doge ifju feleségét. A doge megtorlást követelt a szenátus tagjaitól, ezek azonban csupán szobafogsággal büntették a vétkeket. A pohár betelt, a doge az arisztokraták elnyomása alatt

nyögő, elégedetlen néppel szövetkezett, hogy a kiváltságos osztály gyűlölt uralmát megdöntse. Az összeesküvést azonban az utolsó pillanatban elárulták és a bosszuszomjas arisztokraták saját palotájában fejezték le a szerencsétlen dogét. A legjellemzőbb, hogy a kiváltságos osztály zsoldjában álló történeírási elbájoló következetességgel hazaárulásnak bélyegezte a nép uralmát visszaállítani akaró dogét s neve még ma is megvetett és gyűlöletes a félrevezetett olasz nép előtt.

Meglátpó, hogy Byron mily kevésbé tudta kihasználni színművében a vértanu-doge megdrázó tragédiáját. A darab tele van hosszadalmas és unalmas párbeszédekkel, ügyvédi dialektikával, frázisokkal és oda nem illő, fölösleges részekkel. Az alakok halványak és erőtlének. Bármennyire is el volt ragadtatva munkájától a költő, alkalmasint maga is érezte a fogyatékoságokat, mert azzal melegegőzött, hogy művét nem a nézők, hanem az olvasók kedvéért írta s nem is akarja színpadra vinni. Azonban még meg sem jelent a dráma könyvalakban: egyik londoni színházigazgató máris előkészületeket tett a darab színrehozására. Byron levélben és barátjai útján felháborodva tiltakozott ez ellen, sőt arra fanyalodott, hogy az általa annyiszor kigunyolt angol hatóság közbelépését kérje. A színházigazgató azonban hajthatatlan maradt s Byron gyalázó levelei ellenére is színre hozta a darabot négy nappal a dráma megjelenése után, 1821. április 21-én. A következők igazat adtak a költőnek, a darab megbukott s hat előadás után le kellett venni a másorról.

A Városi Színház műszaki személyzete

(Papp Rezső felvétele)

Új színészek — MOLNÁR LÁSZLÓ

Német színház a Révay-utcában

A proletár diktatura egyik legfontosabb kötelességének tartotta gondoskodni a dolgozók nemes szórakoztatásáról. És mert a meglévő színházak nem voltak képesek befogadni a munkájuk után szellemi felfrissülésre vágyó tömegek ezreit, a Közoktatásügyi népbiztosság színügyi osztálya új színházak létesítését határozta el. Az újonnan megalakult színházak között kulturális szempontból igen nagy jelentőségre tarthat igényt a németajku proletár-

közönségének ez idő szerint egyetlen színháza, a Révay-utcai: *Deutsche Volksbühne*.

Ez a színház, melynek létrejöttén *Kalmár Henrik* német népbiztos elvtárs iniciatívájára *Armidé André*, a Városi Színházból jól ismert tenorista fáradozott, pár hete már egy kitűnően szervezett társulattal a legkiválóbb német írók darabjait hozza színre. *Gerhard Hauptmann*, *Sudermann Hermann*, *Schnitzler Arthur*, *Bahr Hermann*, *Halbe*, *Hejersmann* művei vannak a műsoron, melyek közül különösen nagy sikere van *Halbe* „Jugend“ című szerelmi drámájának.

A társulat főerőssége *Armidé André*n kívül,

A DEUTSCHE VOLKSBÜHNE TÁRSULATA

1. Armidé André, 2. Elisabeth Hochmann, 3. Lya Thestori, 4. Renée Sondegg, 5. Jacques Bachrach, 6. Lénárd Béla, 7. Springer Max, 8. Erich Neumann, 9. Erich Waldheim, 10. Raoul Sonen

ki a prózai darabokban természetesen nem játszik — *Jacques Bachrach*, a drámai rendező, aki Reinhardt-nál tanult stílus-érzékével, inven-
 ciójával eleven életet visz az előadásokba. Ő
 egyszersmind a társulat művészi vezetője.
Springer Max ki a vígjátékokat rendezi ötle-
 tesen. Kitűnő komikus, kedvelt tag *Lénárd*
Béla szerelmes színész, csupa melegség, tűz,
 szenvedély. *Erich Waldheim* fiatal komikus,
 rendkívül szimpatikus, diszkrét humorral ját-
 szik. *Erich Neumann* pedig csupa erő és ele-
 gancia. Közvetlen játékaival tűnik ki *Raoul*
Sonen. A nők közül *Lya Thestori* képviseli a
 reprezentáló megjelenést, a csábítót. *Renée*
Sondegg naiva üde és friss játékaival hat. Végül,
 de éppenséggel nem utoljára meg kell emlé-
 keznünk *Elisabeth Hochmann*-ról, a düsseldorfi
 Schauspielhaus volt tagjáról, kit Budapest
 közönsége már a *Színházi Élet* matinéiről
 ismerhet előnyösen s kinek érdekes megjele-
 nése mély és igaz hangjai, drámai erejű játéka
 hódít. Az ensemblébe ügyesen illeszkednek
 be még *Lucie Bogatty*, *Kamilla Franke*, *Olga*
Angeli, *Jenny Aalbach*, *Friedrich Singer*,
Bernd Káldor, *Edmond Rónai*.

E kulturmissziót teljesítő irodalmi intenciójú
 zínház programjáról *Armedi André* a tár-
 sulat vezetője a következőkben volt szíves
 nyilatkozni:

— Jelenleg csupán néhány irodalmi értékű
 darab előadására szorítkozhatunk. A helyisé-
 günk ideiglenes, azonban rövid időn belül be-
 költözködhetünk a már meglévő új hajlékunkba.
 Ez lesz egyszersmind az állandó német szin-
 ház Budapestben. A társulatot új erőkkel frissít-
 jük fel, alkalmunk volt külföldről több kiváló
 színészt szerződtetni, többek között énekes
 színészeket is, mert a Deutsche Volksbühne a
 prózai darabokon kívül, melyek között nagy
 súlyt helyezünk a klasszikus drámákra és vígjá-
 tékakra, opera előadásokat is szándékozik tar-
 tani. (b. j.)

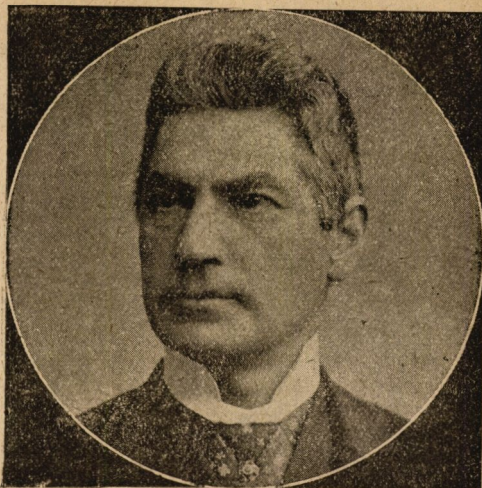
A GYŐZELEM. Kassa elfoglalásának megünneplésére gyűlést tartottak a Városi Színházban és a
 a Traviata előadását elhalasztották.

Adler Adelina tudomásul vette a szokatlan
 műsorváltozást, majd e szavakkal fordult *Márkus*
 Dezső karmesterhez:

— Nos, karmester elvtárs, sajnálja, hogy
 elmaradt az előadás?

A dirigens lelkes hangon válaszolt:

— Dehogyan sajnálom. Bár két hétig ne tar-
 tathatnánk előadásokat.

FALUDI ANTAL

Hattyudal...

Irtta: Faludi Antal

Ifjú színész korom óta
 „Felvonásokra” beosztva
 Perdült fel s le az életem...
 S most az „utolsóhoz” értem.

Ez utolsóban, mily csodás!
 Teméntelen a „változás”,
 Egynek-egynek a lényege
 „Tragédiával” van tele.

... De már vége a darabnak —
 Eleje jön más műsornak.
 „Vígjáték” lesz az „új” élet,
 Ha a „rég” föl nem éled.

„Publikuma” leszek ennek,
 Karzatáról az egeknek
 Tapsolni fogok és sirni...
 Mért nem adatott meg nekem,
 Hogy a „Világ remekében”
 — És ha mindjárt vendégképen —
 Lett volna szabad játszanom...
 Vagy legalább — „statisztálnom”?!

Maga csak tudja

INTIM PISTA, mennek-e nyaralni idén is a színészek?

— Hogyne mennének! Mindegyikük megkapja az igazán megérdemelt pihenőjét, a különbség csak annyi, hogy az idén nem egyszerre mennek szabadságra, hanem turnusonként. Az első turnus július elsején már utnak is indul. A színházak azonban, itthon maradót tagjaikkal, zavartalanul játszhatnak és egy egész sereg nagyszerű irodalmi darab felevenítésével, illetőleg bemutatásával fognak kedveskedni a közönségnek.

— Jaj! De jó lesz. Árulja el, hogy mit fognak játszani?

— A Városi Színház Audranne örökbecsű operettjét, az Üdvöskét ujtja fel. A próbák már végük felé járnak, annyira, hogy a jövő héten már előadásra is kerül. A címszerepben Kerényi Gabi játszik. A többi főbb szerepet Galetta Ferenc, Gerő Erzsébet, Sarkadi Aladár és Sik Rezső alakítják. Az operettet Tapolezai Dezső rendezzi, a zenekart Marton Géza tanítja be.

— Hát a Margit Színházban milyen operettre készülnek?

— A Margit Színházban nemrég kezdődtek meg a „New-York szépe“ című vérbeli angol operett próbái. Ez a darab, mely annakidején megérdemelt feltűnést keltett az egész operett-irodalomban, arról híres, hogy három női főszerep van benne, ami persze nagyon megnehezíti a színrehozatalát mert kevés olyan operett-színházról tudunk, melynek három kifogástalan primadonnája van. A Margit Színház igazgatóságának azonban, a darab sorsa miatt nincs oka aggodni. Somogyi Nusi, Tóth Böske és Balogh Böske biztos sikerre fogják vinni az operettet.

— A Nemzeti Színházban miért maradt el a Revizor reprize?

— Nem maradt el, csak néhány nappal elhalasztották, hogy annál tökéletesebben készülhessenek el az elő-

adásra. A Gogol-darab felújítása különben ritka művészi esemény lesz, mert a Nemzeti Színház együttese olyan előadást produkál benne, amelyet magyar színpadon eddig keveset láttunk. Kürthy György, aki Rajnai szerepét vette át, egy szóval kifejezve: szenzációs. Új szereplő még a darabban a Rózsahegy szerepét játszó Sugár Károly, akinek mind hatalmasabban bontakozik ki kivételes tehetsége.

— Megnézzük majd az előadást. Mi újság van még?

— Van még egy nagyon fontos újság, legalább a színészekre nézve nagyon fontos. Ugyanis most osztja be őket egy Gábor Andor és Bánóczy László vezetése alatt működő bizottság öt fizetési osztályba. Az öt osztályon kívül lesz azonban egy névleg nem létező, de ténylegesen fennálló hatodik osztály is, melybe műszóval élve, a „specialisták“ fognak tartozni. Ez lesz a legelső osztály, ide csak az igazán művészi és értékes erők fognak bekerülni.

Kerpely Jenő és Dezső Alajos komoly beszélgetése (Dezső rajza)

— Reméljük, a mi kedvenceink mind bekerülnek. Hát az írók mit esnálnak?

— Az írók lázasan készülődnek az őszi szezonra. Majdnem mindegyikük dolgozik szinpad munkán, sőt egyik fiatal szerzőnk, akit a közönség eddig csak a kabarékba irt gyönyörű chansonjai révén ismert, már el is készült egy háromfelvonásos operettel, mely valószínűleg a Vígsházban fog ősszel színre kerülni. Remélem, ott lesznek a premiéren. Pá!

HALLÓ, MI UJSÁG?

ANGELO ezuton hozza tudomására az összes tévedések elkerülése végett mindazoknak, akik eddig vele összeköttetésben álltak, hogy minden további ügyben *csakis* Sziget-utca 4—6. IV. 35. alatti laboratóriumához forduljanak.

F. SCHULLER IRMA ZENEISKOLÁJÁNAK értékes vizsga-hangversenyét hallgattuk meg e hó 8-án d. u. a fővárosi vígadó termében. Meglepő volt a sokatigérő tehetséges és intelligens növendékek nagy száma. Kiténtek: Mayer Elvira, Rosner Boriska, Stark Miklós, Láng Juci, Rosner Ibi, Erdélyi Piroska, Kopasz Anna, Rudas Zoltán, Farkas László, Grossmann Ernő, Schwarcz Imre, Stärk Béla és Galambos Irma. Az intézet komoly vezetéséről és céltudatos művészi törekvéseiről tett tanúságot ez a sikerült hangverseny.

HELYREIGAZÍTÁS. Rita Valero annak megállapítását kéri általunk, hogy ő sohasem volt a Jardin táncosnöje és multkori cikkünk íróját erre vonatkozólag valószínűleg tévesen informálták.

A JÓ BARÁTOKAT, Sardou négyfelvonásos vigjátékát újította fel legutóbb a Budapesti Színház. Az előadásban, mely talán a legszebb volt a kollektív alakulat eddigi produkciói között, Thury Elemér, a Király Színház volt tagja aratótt kivételes sikert; Makai Gabriella (a Vígsház volt tagja) ezuttal is igazán elsőrangú színésznőnek bizonyult. Meg kell említenünk még Kemény Lajos és Heltai Andor nevét; dicsőretet érdemel az egész együttes is, különösen a férfiak.

DON PIETRO CARUSO, Bracco egyfelvonásosa szerepelt legutóbb a Budai Színház műsorán, a címszerepben Szegő Endre mutatott igazán művészi és mégis emberi ábrázolást. Az egyetlen női szerepet Négyesi Anna játszotta, mutatván a tehetség és szinpadra termettség összes jeleit.

Én Istenem!
Megfordult a világ, kérlek,
Ezt tudom én is, te nem!
Mert az tény,
Hogy eddig képekre került a napfény
S most napfényre kerülnek a
Képek.

Ó
Olvadó,
Édesem,
Hol van, hát
Egy oly jó
Szabó,
Aki egy ruhát oly fényesen
Tudna fordítani, mint
Ő:
Heltai Jenő,
Fordította az
Ónagysága ruháját.

Egy
Ifjuszínész megy
Az utcán s ajkán kél ily sóhaj:
Óh jaj!
Az irgalomtól remegek,
Elrejtett remekek
Többé már ninesenek,
Képeket,
Szépeket,
Szobrokat,
Kincseket,
Jó sokat
Naponta fedez fel a
Művészeti bizottság . . .
De mégis csak pizsokság
Ez ni:
Hogy engem sehogysem akarnak
Felfedezni.

BUNKÓ.

A Kassai Színház a megszállás alatt

Mikor a különvonatból kiszálltam és megpillantottam a felszabadulását ünneplő, mámoros kassai tömeget, egy szakszervezeti tábla volt az első, ami örömet szerzett. Ez volt rá írva piros betűkkel: „*Színházi munkások*“. A tábla mellett piros selyemzászlót lengetett a juniusi szellő és a zászló meg a tábla alól kedves színészcokk mosolyogtak. Ott volt a primadonna és a drámai szende, láttam a kedélyes apaszínészt és az elegáns hősszerelmest, láttam a karmestert és a kórust és egyszer csak felcsendült a forradalom himnusza, a színházi munkások énekeltek, a kassai magyar színtársulat tagjai, akik öt hónapig a csehszlovák Kassán játszottak magyarul, magyar színházat és csak magyart, lelkesen és szeretettel, amit nem szabad meghatódás nélkül hallgatni, amit nem lehet könnyek nélkül elmesélni.

Január másodikán a megszállt cseh csapatok részéről két tiszt járt a színház igazgatójánál és bejelentették, hogy a hét két napján tót nyelvű színelőadást akarnak rendezni a kassai magyar színházban. A zsolnai tót színtársulat jön el Kassára vendégszerepelni.

A színház éppen akkor készült a „*Szenvedély*“ bemutatójára. A premiér is ki volt már tűzve, ép egy szerdai napra, amikor a csehek is előadást hirdettek. A direktor akkor elhatározta, hogy a bemutatót mégis megtartja, de a cseh előadás miatt: délután két órai kezdettel.

Erről a bemutatóról a kassai lapokban a következő megható hirdás jelent meg: „A színház igazgatósága most, azzal szemben, hogy a legkritikusabb időben is gondoskodott a közönség szórakoztatásáról és kitarított kulturális hivatása mellett, azt a csekély áldozatot kéri, hogy a szerdai előadás sikerét megjelenésével biztosítsa és ezáltal a társulat anyagi érdekeit is garantálja“.

És a színház és a színészek nem csüggedtek. Bátrak voltak és kitaróak, népies és ifjusági előadásokat rendeztek és nem csüggedtek el akkor sem, mikor a „*Slovensky Vychod*“ egyik számában egy kimondhatatlan nevű turóc-szentmártoni tanító azt írta, hogy nemsokára *Slovenské Národné Divadlo*, vagy *Slovenska Opera* felírás fog csillogni a *Kassai Nemzeti Színház* homlokzatán. Esetleg más felírás is lehet, de *Kassai Nemzeti Színház soha többé!*...

A színház eléggé látogatott. A közönség 20 százaléka tót, 30 százalék tud tótul is, de 50 percent szintiszta magyar. Ezt az ötven percentet ki akarták nevelni maguknak a csehszlovákok, el akarták velük felejtetni, hogy ők magyarok, de hasztalanul.

Polyton új és új darabokat mutatott be *Faragó* Ödön igazgató színtársulata, most kerül először színre Kassán a „*Pacsirta*“, közben eljuttatják a „*Falu rosszá*“-t, csupa olyan előadás, amiben a magyarság ősi ereje és a magyar rőghöz való ragaszkodása van megírva.

Közben a színház óriási anyagi válságba jut. A kassai színház nehéz és válságos időköt él, a társulat elveszítette nyári állomáshelyét Brassót, a budgetje folyton emelkedik, de a színészek kedve nem csökken.

Előadják az „*Uri divat*“-ot, előveszik a régi, kedves darabokat, főleg operetteket, mert a megszálló cseh és olasz katonák is eljárnak a színházba. A színészek közben dolgoznak szorgalmasan, készülnek az új szerepekre és reménykednek, reménykednek.

Operákat játszanak. „*Az eladott menyasszonyt*“ „*Tosca*“-t és „*Mignon*“-t. A népszínműről sem felejtkeznek meg, gyakran színrekerül a „*Gyimesi vadvirág*“. Barta Lajosnak a Kassáról kiindult magyar írónak „*Örvény*“ című társadalmi színművét nagy örömmel fogadják a kassaiak, akik lelkesen eljárnak a színházba.

Faragó igazgató Pozsonyba is elutazott *Sorbár* tót miniszterhez, hogy a szlovenszkii magyar színészet jövőjéről és megszervezéséről tárgyaljon vele. Szerencsére erre nem került a sor, Kassát visszafoglaltuk és a Marseillaisét énekeltek a színházi munkások, este pedig a diszelo- adáson a „*Remény*“ került színre.

A „*Remény*“ szimbólum volt. Szimbóluma annak, hogy a megszállás és elnyomatás szomorú napjaiban nem szüntek meg remélni a kassai magyar színészek, akiké minden köszönet és hála, hogy a megpróbáltatások között is megállották a helyüket, mint a kultúra katonái, akik a határon, a legexponáltabb és legveszedelmesebb helyen védik a várat, amelynek mi mindnyájan lakói vagyunk.

A Kassai Színház szabad. Nemzeti Színház marad örökre, a kassai színészek felszabadultak és most úgy érzik magukat, mint akik valami nehéz álomból ébredtek fel, ami ráfekszik a lélekre, fojtogat és nem lehet nyugodni tőle

Lestyán Sándor.

Pesti színészek vidéken

IRATILAG KÉRNI

A pesti színész kétféle alkalomból szokott vidéken játszani. Először akkor, amikor még nem annyira híres, hogy Pestre felhozzák, másodszer, amikor már annyira híres, hogy vidékre, mint *pesti vendéget* leviszik.

A pesti művész vendégszereplésének okai sokfélék. Voltak, akik művészi ambícióból mentek a jó vidékre, voltak, akik jóféle pénzek gyűjtését ambicionálták. Hallottunk olyanokról, akik a szentek lelkesedésével aszkéta módra hirdették az ígét, másokat egy-egy igen finom konyhát vezető vidéki szinigazgató terített asztala csábított.

Ha most azt fürkésszük egy kissé, hogy *mit* játszott és játszik vidéken a pesti színész, egészen érdekes és meglepő dolgokra bukkanunk; kiderül ugyanis, hogy a boldog vidék számtalan szerepet látott pesti színészekről, amelyeket ezek a fővárosi közönség előtt nagyritkán vagy éppen sohasem játszottak.

Néhai jó *Ujházi Ede*, a magyar vendégszereplők atyamestere, kiruccanásaira mindig ráfizetett, ugyanis jól megérdemelt felléptidijait a ravasz ripacsok ferblin rendszerint visszanyerték, olyannyira, hogy költséget a visszautazásra rendszerint hazulról kellett táv-

Ingyenélők stb. parádés női szerepeit, magával vitte, betanította és eljátszotta az *A nő, aki az ablakon kiugrik* című életképet és szen-

zációs sikert aratott vele, ezzel szemben Budapesten a darab alig pár előadást ért el s jóformán senki sem nézte meg.

A Nemzeti Színház tagjai közül kétségtelven legtöbbet vendégszerepel *Beregi Oszkár*; mikor először játszott vidéken — szerződötési célból Pozsonyban — Sardounak: *A haza* című színművében lépett fel, amelyben sem azelőtt, sem azóta nem játszott. A fellépés azonban — legalább a jelek azt mutatják — sikerrel járt. Vendégszereplési körútján leggyakrabban játssza a *Romeo*, *Hamlet*, *Ember tragédiája*, a *Bánk bán*, *Cárnő* főszerepeit, de feltétlenül eljátszsa mindenütt a *Kisértetek* Oswaldját is, amelyet Pesten sohasem láttunk tőle; ha egy fellépésre utazik valahová, úgy az okvetlenül a *Kisértetek* lesz, erre már jóformán Pesten kiöltözik, megérkezvén, csak a művészpipát veszi a szájába és már huzatja is a függönyt. Különben Nemzeti Színházbeli szerepeit is lehetőleg előbb mindig vidéken játssza el.

Bakó László vidéken sok énekes szerepet játszott, így *Göndör Sándort* (Falu rossza), *Bandit* (Csikós), játszotta természetesen *Csillag Palit* is (Piros bugyelláris), a budapestiek csak ez utóbbit láthatták.

Jászai Mari külön együttest szervezett, mikor remekbe készült *Elektrá-ját* és *Medeát* köruttra vitte, más alkalmakkor, *Borgia Lukrécia*, *Stuart Mária*, *Ördög Sára* (Tolonc) *Lady Windermere*, *Gertrud* (Bánk bán) szerepeiben ragyogtatja kivételes művészetét.

Márkus Emilia még Kolozsváron játszotta *Feledi Boriskát* (Falu rossza); mint vendég

iratilag kérnie. Különben repertoárján volt: *Constantin abbé*, *Crampton mester*, *Vén bankancsos*, *Bölcs Náthán*, *Lebonnard apó*, *Pont-Biquet család* és a híres *Lengyel zsidó*, mely Pesten már rég lekerült a műsorról, de vidéken még mindig nagy hatással játszotta.

Blaha Lujza asszony amellet, hogy nagy-sikerű vendégszereplési körútjain diadalra vitte kedvenc népszínművei: *Piros bugyelláris*, *Falu rossza*, *Tündérlak Magyarhonban*, *Sárga csikó*.

Francillon, Folt, amely tisztit, Kaméliás hölgy, Vasgyáros parádés szerepeit szokta játszani.

Gál Gyula vendégszerepelni a *Biboros, El-némult harangok, Becstelének*-ben szokott, de mint vidéki színész játszotta *Peleskei nótáriust, Napoleont* (Szókimondó asszonyosság), sőt énekes szerepeket játszott, mint például *Gáspár apó*, (Cornevillei harangok), *Ajax I.* (Szép Heléna), *Loriot* (Nebántsvirág) dalos szerepekben — saját bevallása szerint — igen rossz volt.

Kürti József egyszer vendégszerepelt életében: Kolozsváron az *Ocskay brigadérosban*; akkor megfogadta, hogy nem ül, vonatra többé s a szavát meg is tartotta mindmáig.

Rózsahegy Kálmán vidéken sok énekes szerepet játszott, így *Marcit* (Gyimesi vadvirág) és másokat. *Cingitangot* (Szulamith) Óbudán játszotta, mikor még erősen vidéknek számított. Vendégszerepelni szeretett a Piros bugyelláris, a Bor, siheder szerepében, de játszotta *Plinchar-t* is (Lili) és műsorra tüzette *Charley nényét* is a Városligetben *Én vagyok a néni* címmel.

Fehér Gyula drámai szerepei mellett (*Velencei kalmár, Becstelének*) *Bolond* címszerepét, *Gül Babát, Gáspár apót* (Cornevillei harangok) is játszotta, sőt opera szerepet is énekelt (*Crespel, Hoffmann* meséi).

Paulay Erzsi sok szerepet játszott vidéken, amit Pesten soha, így *Susanne-t* (Ahol unatkozunk), *Vilmát* (Dolovai nábob). Vendégszerepelni legszívesebben *Romeo és Juliá*-ban ment.

Horváth Jenő egyszer vendégszerepelt vidéken és akkor is operetben és ez a *Nagymama* énekes változata volt (Örkényi).

Bónis Lajos vidéken, Budán és a Városligetben sok énekes szerepet játszott, ezek *Plinchar-t* (Lili), *Eisenstein* és Frank (Denevér). *Páris* (Szép Heléna) jutalomjátéka volt Veszprémben, valamint a *Koldusgróf* és *Szegény Jonathán* címszerepei. Játszotta azonban egyebek közt a Gyurkovics lányok *Horkay-ját* és *Krisztyán Tódort* (Arany ember).

Az operaház művészei közt legtöbbet vendégszerepelt *Környei*. A *Troubadour, Carmen* és *Bohéme*k tenorszerepein kívül játszotta a *Cigánybárót, Rippet, Don Caesart, Nikit* Varázskeringő), *Champlateux-t* (Nebántsvirág), sőt *Plinchar-t* is (Lili).

Mészáros Alajos vidéken sok operettszerepet játszott; ezek *Champlateux* (Nebántsvirág), *Potyeviév Danilo herceg* (Aranyvirág), sőt — alig hihetni — a *Jankó* tenorpartiját is énekelte (Drótostót). Játszotta ezenkívül *Kis Jancsít* is (Csizmadia mint kisérlet).

Rózsa Lajos sok operettszerepet játszott, ezek: *Rip, Henry márk*i (Cornevillei harangok), *Gábor diák* (Cigánybáró), *Ermio* (Gasparone), *Brissac* (Tiszturak), ő is játszotta *Plinchar-t* (Lili).

Székyhidy Ferenc növendék korában játszotta Kolozsvárott *Lalla Roukh*-ot, *Abu Haszszán-t*, sőt *Hoffmann-t* is előbb játszotta, mint Budapesten.

Farkas Sándor is Kolozsvárról jött az Operaházhoz; itt játszotta számos más között a *Rigolett*ot és a *Hoffmann* hármasszerepét; a *Hajduk hadnagyát, Rippet, Henry márk*it stb.

A Vígszínház gárdájából legtöbbet talán *Góthék* vendégszerepeltek; az illusztris mű-

vészpár legtöbbször a *Baccarat, Tolvaj, Kém, Ingovány* főszerepeit játszották, mely darabok igen sok helyen az ő felléptikkel kerültek vidéken először színre. Góth csinálta meg azt a bravurstíklit, hogy Győrött játszva, a *Takarodó* délutáni előadására visszajött Budapestre és miután a harmadik felvonásban elvégezte dolgát, úgy ahogy volt, a kelenföldi pályaudvarra autózott, 5'15-kor elutazott és este újra Győrött játszott az Ingoványban.

Együttesen vendégszerepeltek éveken keresztül *Aradon Vendrey* és *Tapolczai* is; ezt a

nosztalgia nagyrészt Szendrei direktor feleségének kitűnő konyhája okozta.

Hasonló okokból játszott *Tanay* több

nyáron át Nádasi igazgatónál Szombathelyen, ahol is pesti szerepein kívül többször is játszotta *Styx Jankót* (Orfeusz) és a *Lili* közkedvelt trombitását.

Hegedüs nagyszabású vígszínházi alakításait mind játszotta a vidék nagyobb városaiban mint kolozsvári színész játszott a Suhancban *Durand-t* és *Morint*; egy ízben vasárnap délután játszotta a *Kóristát* (Színházi képtelen-

vendégszereplő *Zilahy Gyula* egyenes kívánóságára osztották rá Szabadkán.

ségek), este pedig *Cassius-t* (Julius Caesar), hihetőleg ugyanabban a római ruhában.

Kertész Dezső vidéken sok operettszerepet játszott; ezek többek közt: *Tom* (Leányvásár), *Tiborius* (Babuska), a *Kis gróf*, a *Táncos huszár*ok főszerepei.

Gombaszögi Frida első sikeres vendégjátéka Kolozsvárott volt (*Gregoryné* a *Mandarinban*), azóta gyakran szerepelt egyebütt is.

Varsányi Irén majdnem minden nevezetesebb pesti alakítását eljátszotta vidéken, ahol mindenkor a legszivesebben látott vendégek egyike volt.

A Magyar Színház mostani művészei közül *Nyárai* tartja a vendégszereplési rekordot; könnyű neki, mert számos szerződésszegései után rendszerint *vidéki körútra* ment „felejteni.” Kedvenc szerepei: *Figaró*, *Gringoire*, *Cyrano*, *Oswald* (Kisértetek) és természetesen *Rettegő Fridolin* (Szabin nők); játszotta azonban gyakran az *Ördög-öt*, *Pfefferkorn-t* (Drótostót), *Plinchar-t* (Lili) *Ollendorff-ot* (Koldusdiák) és a *Szegény Jonathán-t*; *Cherubin* apródot (*Figaró*), amit a Nemzetiben mindig csak nők adtak a

Csontos már jó ideje nem vendégszerepel, de annakidején eljátszotta vidéken összes nagyobb szabású fővárosi alakításait. Pestre jövele előtt játszotta sok más között: *Armand-t* (Kaméliás hölgy) a *Bárót* (Éjjeli menedékhely) és — természetesen — *Plinchar-t* (Lili) is.

Gyöngyi Izsó rekordja a Nyáraiéval vetekedik. *Goldstein Számi*-jával az egész országot beutazta, de nagy furorét csinált mindenütt a *Szabin nők elrablása*, *Szegény Jonathán*, *Cornvillei harangok*, *Hivatalnok urak* komikus és karakter szerepeiben; a *Színházi képtelenségek* keretében eredeti *Fregoli-mimitációt* mutatott be.

Törzs Jenő nem sokat játszott vidéken: Kecskeméten szerződötési célból vendégszerepelt a „*Gyurkovics lányok*” *Horkay* szerepében, a fellépés eredménye az volt, hogy *Törzs* — pesti színész lett. Különben mint vendég játszotta az *Ördög-öt* Siófokon és egynehány ismertebb szerepét.

A Király Színház művésznői közül természetesen *Fedák Sári* vezet; úgy a fellépések mennyisége, mint a honoráriumok magassága tekintetében, eljátszotta majdnem mindenütt *János*

vitézt, *Aranyvirágot*, *Bob herceget*, *Gábor diákot* (Gül Baba) előbb játszotta vidéken, mint Pesten *Gondát* (Elvált asszony), *Franeft* (Varázskeringő) és a *Luxemburg grófját*.

Kosáry Emmi és *Lábass Juci* sohasem játszottak vidéken.

A férfiak között feltétlenül *Király Ernő* vendégszerepel a legtöbbet; ismert pesti alakításain kívül játszotta vidéken, *Rippet*, a *Hajdúk hadnagyát*, *Plinchar-d-t*, a *Koldusgróf-ot*, *Horléczy Pistát* (Iglói diákok), sőt énekelte *Toniót* (Bajazzók) *Alfiót* (Parasztbecsület) és *Valentint* (Faust) is.

Szirmai mint vendég sok szerepet játszik, amit a pestiek tőle sohasem láthattak. Ilyenek: *Bánk bán*, *Derblay* (Vasgyáros), *Ferdinánd* (Ármény és szerelem), *Gyuri Bandi* (Betyár kendője), *Aba András* (Felhő Klári). Énekelte *Henry márkít* (Cornevillei), *Eisensteint* (Denevér) is. Természetesen népszínházi szerepei közül mindenütt eljátszotta *Plinchar-d-t* (Lili) és *Napoleon-t* (Szókimondó asszonyság).

Rátkai Márton vidéken játszott: *Puzsért* (Doktor ur), *Mujkót* (Gül Baba), *Pfefferkorn-t* (Drótostót), *Saint Hypothes-t* (Lili), *Pompon-tust* (Bob herceg), (Froscht (Denevér), *Hollósi Jeromost* és *Náci pincért* együtt, *Mikádó-t*, *Avidonó-t* (Szulamit), *Don Pietro Causót*, a *Képzelt beteget*, stb.

A Városi Színház tagjai között természetesen *Pálmay Ilka* vezet; rendkívül népszerű vendég volt minden időben. Játszotta számtalan más között *Szép Heléna*, *Páris*, *Girofle* és *Girofla Cornevillei hangok*, *Nőemancipáció*, *Szenes legény*, *szenes lány* szubrett szerepeit, de állandóan játszott *Erzsikét* (Sárga csikó) és a *Pillangókisasszonyt* is.

Szozer Ilonka minden időben szívesen látott és ünnepelt vendég volt, leggyakrabban játszott a pesti szerepei közül, *Hoffmann meséi* hármas női szerepét, a *Denevérben Rosalindát* és *Adélt*, a *Vig özvegyet* és *Angot asszony leányát*. Ezekon kívül fellépett a *Szép Heléna*,

Nebántsvirág, *Bob herceg* és *Boecaceió* főszerepeiben.

Kúry Klára népszerűség dolgában erős versenyfárs volt s amikor Budapesten nem vállalt szerződést, sikerekben dus vidéki körutakat csinált; mindig úgynevezett jó vendég volt. Fellépő szerepei: a *Baba*, *Nebántsvirág*, *Lili*, *Erdészleány*, *Ártatlan Zsuzsi*, *Katica* (Diákélet), *Erzsike* (Sárga csikó) és sok más. Mint vidéki színész nő Kolozsvárott egyebek közt a *Szegény Jonathán* és a *Tiszturak a zárdában* szubrett szerepeit játszott.

Szánthó Gáspár különösen az utóbbi években vendégszerepelt sokat; játszott *Casanovát*, *Szegény Jonathánt*, *Koldusdiákot*, *Plinchar-d-t* (Lili), *Absolont* (Szulamith) és sok népszínmű szerepet.

Sarkadi Aladár is vendégszerepelt vidéken *Dunaföldváron Menelaust* (Szép Heléna), utóbb ugyanezen darabban a *Két Ajax királyt* együtt és a *férfikart*, de ez már *Mezőnyéken* volt (u. p. *Ládháza*). *Plinchar-d-t* csodálatosképpen nem játszotta, de alakította *Gyergyó-Remetén* (Gyergyó-Ditró mellett) a *Szigetvári vértanuk Szelim szultánját*, amelyet *Pesten Szacs-vay* kreált.

Sziklai Jenő, bár alig pár éve van a fővárosban, mégis aránylag sokat vendégszerepelt; pesti szerepein kívül játszott *Gastont* (Cigányprimás), *Dagobert-t* (Éva), *Hubert-t* (Ártatlan Zsuzsi), *Fritzet* (Leányvásár), a *Buksit* és néhány népszínmű szerepet (*Kis Jancsi*).

Sziklai József öt év óta állandóan készül Kassára vendégszerepelni, (onnan jött Budapestre), de egészen különböző, bár mind a háborúval összefüggő körülmények ebben mindig megakadályozták.

Galetta Ferenc játszott *Szegeden*, *Temesváron* és egyebütt *Luxemburg grófját*, az *Asszonyfalót*, a *Cigányprimást*, *Casanovát*, ezenkívül *Tom-ot* (Leányvásár), *Niki-t* (Varázskeringő), *Eisensteint* (Denevér), *Oktávot* (Éva) és — magától értetődik — *Plinchar-d-t* is.

A többi színházak és a kabarék művészgárdájából *Medgyaszay Vilma* többnyire szólóműsorával szerepel vidéken, de játssza az *Élvált asszony-t* is.

Berki Lili, aki a mozi révén vidéken hallatlanul népszerű, betanult több primadonna szerepet, így *Szibill-t*, *Évát*, *Sári-t* (Cigányprimás) *Marcsá-t* (Mágnás Miska), a *Csárdáskirálynő-t* és *Kondza Gül-t* (Sztambul rózsája) és ezekkel több vidéki vendégszereplési körutat csinált. Igazi nagy sikerrel.

K. Solti Hermin férjével, *Kitály Ernő*vel tett vendégszereplési körutat, szerepet ugyancsak egyet játszott — Édes öregember — de a darabok keretében énekelt szóló műsorából egy pár fehérebb színt.

Hollai Kamilla, mielőtt moziszinésznő lett volna, játszott vidéken a *Csiri-t*, *Annuská-t*, a *Csőpség-et*, *Sári-t* (Tündérlaki lányok), sőt két fiu szerepet is, *Józsit* és az *Egyszeri királyfi-t*, amelyet a Nemzetiben *Mészáros Alajos* játszott.

Gyárfás Dezső vidéken csak a *Dollárpapában* és *Csokoládé katonában* játszott, de erős unszólásra készült betanulni *Pfefferkorn*t (Drótostót) és *Ollendorff*-ot (Koldusdiák), egyelőre azonban csak a készülődésnél tart.

Magyar Lajos, aki kabarékban a merkantil humor reprezentálója, vidéken csupa agrár és eudális szerepet játszott, így: a *Cigányt*, *Lucifert* (Embertragédiája), *Szörényit* (Ocskay brigadéros), *Gáspár apót* (Cornevillei). Mint állítja, igen jó szerepe volt ezeken kívül *Cigánybáró* és *Rip* (utóbbiak *rip*-éknél).

Szabolcs Ernő és a felesége, *Szöllősi Rózsi*

együttesen tettek több vendégszereplési körutat, amely célból több operett szerepet kellett betanulni, ezek: *Wallenstein* és *Mogyoróssy*, (Tatárjárás), *Pfefferkorn* és *Zsuzska*, (Drótostót), *Scrop* és *Gonda* (Élvált asszony), *Lothár* és *Franci* (Varázskeringő), *Fritz* és *Bessy* (Leányvásár), természetesen műsorra kerültek azok a darabok is, amelyekben Pesten játszott, így az *Asszonyfaló*, *Ártatlan Zsuzsi*, *Szép Heléna* és sok más.

Szentiványi Kálmán, aki a Madách Színházban mint a *Craignquebille* címszerepeinek alakítója. drámai színész gyanánt mutatkozott be, vidéken sok operett szerepet játszott, ilyenek: a *Koldusgróf*, *Celestin* (Nebántsvirág), *Saint Hypothese* (Lili).

Dohnányi Ernőhöz

Mintha a szférák zenéje zengne,
Mint Orfeusznak dalos lantja,
Hangszerednek olyan a hangja.

Hol vadul viharzik, mint az Élet
Hol forró könnyes, mint az álom,
Mint kacajom, mint zokogásom.

S te ülsz a széken nyugodtan, esendben.
Vajon milyen lehet a lelked,
Midőn a tarka csontsört lejted?

ifj. Molnár Sándor

☺

A Fásor Kabaré együttese

Weisz Irma sugónő, Pallós Tivadar karnagy, Kovács Andor, Kuthy László

(Major Henrik rajza)

Egy színésznő mint munkásasszony*

Irta: JÁSZAI MARI

V.

Az arannyal himzett ruhában, vékony szalon topánomban a Ritz-szálloda vagy a Vigadó kapujában és a nyitott pénztárcámmal a kezemben könyörögni fűnek-fának, hogy a fényes autó hiján, melyen oda röpitettek, keressenek fel egy fiakkert, mely haza döcögtesse, hisz látják, hogy így öltözve nem mehetek villamoson. Ezekre a jótékonycélokra több fehér keztyűt elhasználtam, mint amennyit egy urihölgy egész életében elvisel.

A szellemi munkát, a költemények bemutatását, a leírhatatlan szivszorongást a pódiumon, melynek kegyetlenségéhez semmi más izgalom nem hasonlítható, — mindezt semmibe veszik a velünk hangversenyeket rendezők. Ez nekünk ingyen van, gondolják. Ingyen is szórtuk mi régiek, mert ezt az adót valamennyi pályatársnőimmal egyformán lerőjük. Ma már az ifjú generáció megfizeteti az efajta föllépteit és nagyobb megbecsülésben részesül, ha száz korona készpénzt visszad a föllépti díjából, mint mi, akik ott hagytuk az egészet. És ez a helyes; mert így nagyobb megbecsülésben részesül a pályánk.

Engedelmet kérek rá, hogy elmondhasam, miszerint ez nem fölhánytorgatása a közért végzett munkámnak. Csak beszám

* A Színészek Lapja első számából.

molok a színésznő idejével. Én ismerem a kötelességemet és boldog vagyok, hogy dicsekedhetem vele, hogy a háboru alatt háromszázon felül szavaltam árvák és rokkantak javára és kórházakban beteg fiainknak; itthon és temérdek vidéki városban. Volt olyan napom a háboru első éveiben, hogy napjában háromszor álltam pódiumon, szinpadon és kórház-padlóján. Igaz, hogy most már többnyire — keztyű nélkül.

Igy bőviti ki az ember életét a legszerényebb tehetség is, mint az előadóképeség. A tehetség, ha az árján uszhatik, aki bírja, elfelejteti az élet céltalanságát; elhitesi velünk, hogy valamely küldetésben járunk itt, melyet végre kell hajtanunk; egy jölvető mámor a tehetség, melyen keresztül szépnek látjuk az életet és — ez a fő java! — hasznosaknak tartjuk magunkat. Enélkül a hitünk nélkül csak a betevő falatért lendítenénk a dolgunkon, hogy éppen tessék-lássék.

NYÁR. Beköszöntött a kánikula és a Nemzeti Színház vezetőségének nagy gondot okoz a megfelelő műsor összeállítása. Tulhosszu

darabot nem lehet előadni, a rövidebb darabok pedig legtöbbször nélkülözik a proletáralomnak megfelelő komoly jelleget. Heves Sándor rendező a minap így monologizált:

— Nagy baj, hogy a Hauptmann-darabot sem lehet másorra tüzni. Hát akadna-e olyan művésznő, aki ebben a hőségben — *Bundában* merne fellépni?

A Faszor Kabaré együttese
Filó Ida, Kósa Mancsi, Aradi Aranka, Váradi Erzsi

(Major Henrik rajzai)

Anagrammák

Az Anagramma Társaság igazgatósága esütörtöki összejövetelén elhatározta, hogy a legjobb anagrammák beküldőinek kilátásba helyezett három pályadíj sorsáról július tizediki ülésén fog dönteni és egyszersmind az utolsó tagfelvételeket is ezen az ülésen fogja eszközölni. Ezért az igazgatóság ez uton is felhívja a pályázók figyelmét arra, hogy anagrammaikat július tizedikéig bezárólag juttassák el a *Színházi Élet* szerkesztőségébe, mert azon időponton túl érkező pályázatokat az igazgatóság már nem veszi figyelembe.

E heti ülésen az Anagramma Társaság tagjai sorába felvette:

30. *Dörner Anikó*, kispesti lakost, az alábbi anagrammák alapján:

Szirmai — Mai zsir
Heltai Jenő — A hitele jön
Jókai Mór — Ó jó Marik!

31. *Kohn Árpád* (Akácfa-utca 47.) a következő beküldött anagrammákért:

Marika — Karima
Színházi Élet — E téli színház
Szép Ernő — Persze nő!
Nagy Endre — Nagy e rend

32. *W. Elemér* budapesti lakost a következő anagrammák alapján:

Huszka Jenő — Szőke hunja
Gallaí Nándor — Annád gorilla
Kassák Lajos — A sakk jóslás
Ince Sándor — Enni csorda!
Nyárai Antal — A Tarnai lány

33. *Szemere Rózsi* (Keleti p. u. 14.) az alábbi betűjátékokért:

Blaha Lujza — Aha bluz, alj
T. Forrai Rózsi — Itt a forró zsir
Kondor Ernő — Erdőn rokon
Bojda Juci — Icu jaj! dob!

34. *Mäurer Vilmost* (Lipót-körut 24.) a következő anagrammákért:

Odry Árpád — Pár dáridó
Pálmai Ilka — Lám, ki a Pali?
Kövály Gyula — Y. gyáva lurkó

35. *Rosinger Jenőt* (Miskolc) az alábbi három pályázatáért:

Barna Jenő — Na, nője rab
D'Arigó Kornél — Rigón! él Korda
Szikla Adolf — Aliszka föld!

36. *Révész Józsefet és feleségét Totte Katót* (Tevél, Tolnamegye) a következő hat betűjáték alapján:

Kabos Ede — Édes a bók
Aczél Ilona — Olyan az élc
Paulay Erzi — Ez a pulya sir?
Kóbor Tamás — Más borokat!
Rózsa Lajos — Zajos sarló

37. *Szegő Imre* budapesti lakost az alábbi anagrammákért:

Király Ernő — Ily nőre kár
Szemere Árpád — E padra mersz-e?
Kossáry Emmi — Sári semmi ok
Hajdu Ilona — A hajó indul
Serák Márta — A rák sem árt

38. *Tausz Mancit* (Tisza Kálmán-tér 17.) a következő betűjátékért:

Lót Ila — Ali tól
Kertész Ella — Széket Rella

39. *Ragályi Elemért*, aki *Kertész Ödön* nevéből esinált három anagrammát:

kendőző rest
észtörő kend
közös térden

40. *Schubert M. Ferencné* (Podmaniczky-utca 31.) a következő sikerült anagrammákért:

Angelo — Ne olga
Hegedüs Gyula — Dus gula hegye
Komor Gyula — Luk a gyomor

41. *Srubek Károly* budapesti lakost a következő betűjátékért:

Jókai Mór — Római jók
Balassa Jenő — Á' be lassan jó
Faragó Jenő — e faragó jön

42. *Sziren* álnéven jelentkező budapesti egyén az alábbi sikerült anagrammákért:

Deésy Alfréd — Édes dal: férj
Intim Pista — Misi tapint
Balassa Emil — Sima lábas le
Szenes Andor — Neszen ordas
Gyárfás Dezső — Erős, fád gyász

43. *Willinger Alajost* Köztemető-ut 12/a) a következő anagrammák alapján:

Jókai Mór — A mikor jó
Fedák Sári — E sir fakad
Pécsi Blanka — Bécsi palánk

44. *Steiner László* kispesti lakost az alábbi pályázatokért:

Nádor Jenő — Ó jer dán nő!
Barta Lajos — Rabos talaj

A tagfelvételt esütörtökön folytatja az igazgatóság.

AZ ANGORA CICA

Vigjáték egy felvonásban

Irta: SZOMAHÁZY ISTVAN

Kisasszony. O, szegény apucikám, mi célja annak, hogy ennyire agyongyötröd magadat? Hála Isten, elég pénzed van hozzá, hogy néha egy kis szórakozást is megengedj magadnak.

Nagyságos ur. Nekem a munka a legnagyobb szórakozás. Na, szervusz.

Kisasszony. (Visszatartja.) Mond, apus, szereted te az angora cicákat?

Nagyságos ur. (Elképedve.) Miket?

Kisasszony. Az angora cicákat.

Nagyságos ur. Hogy jut ez az örütség az eszedbe?

Kisasszony. Hallod, ez nem is olyan örütség! Némelyik ember a kanári madarakat szereti, másik a foxterriereket, miért ne szerethetnéd te az angora cicákat? Egy szép, selymes angora cicát, amelyik hizelkedve a lábaidhoz kuporodik.

Nagyságos ur. Azt hiszem, hogy egy kerék meghibbant a fejedben. (Félre.) Mit akar ez tőlem?

Kisasszony. Apuskám, a Gyáriparosok Szövetségének ki az elnöke?

Nagyságos ur. (Mérgesen.) Chorin Ferenc.

Kisasszony. Igaz, hogy Chorin Ferenc igéző pongyolában várakozik rád és a lábaidhoz kuporodva hallgatja, mikor a vastraverzekről beszélsz neki?

Nagyságos ur. Azt hiszem, hogy formálisan megbolondultál.

Kisasszony. És miért akar téged Chorin Ferenc megvizsgálni? Miért töltött el miattad Chorin Ferenc egy álmatlan éjszakát és miért ír neked Chorin Ferenc Makrancos Kata álnév alatt?

Nagyságos ur. (Nagyon zavart.) Nekem?

Kisasszony. Igen, neked, véletlenül felbontottam a levelet. (Átadja.)

Nagyságos ur. (Olvassa.) Nahát, ez hallatlan!

Kisasszony. Mi a hallatlan?

Nagyságos ur. Hogy egy öreg emberrel ilyen ostoba tréfát üznek. De akárki írta, fülön fogom csipni és esküszöm rá, hogy...

Kisasszony. Nagyon zavarban vagy, kis öreg?

Nagyságos ur. Sári, ne szemtelenkedj, mert pofon ütlek.

Kisasszony. Furcsa ember lehet az a Chorin Ferenc! Mondd, papuci, szalagot is visel a hajában?

Nagyságos ur. Most már azt mondom!...

Kisasszony. Angora cica! Hogy egy olyan komoly ember, mint Chorin Ferenc, angora cicának nevezze magát! Kedves lehet, mikor a lábaidhoz kuporodik!

Nagyságos ur. Na, de most már...

Kisasszony. (Térdére ül s átkulcsolja nyakát.) O, drága, öreg, örökké fiatal csirkefogó, ha tudnád, mennyire büszke vagyok rád! Azt hiszed, jobb szeretném, ha egy unalmas, vén, megsavanyodott édes apám

lenne? Elöttem bátran olyannak játszhatod ki magadat, amilyen vagy, mert én csak örülnék neki, hogy a jó Istenke azt a drága kedélyedet meghagyta. Csak nem képzeled, hogy denunciálni foglak az édes mama előtt?

Nagyságos ur. (Le akarja rázni térdéről.) Menj le innen a térdemről!

Kisasszony. Cuki vagy, édes vagy, egy ravasz, alamuszi csirkefogó vagy, jobb színész vagy, mint a Törzs, vagy a Csortos! Mondd, szöke vagy barna az az angora cica?

Nagyságos ur. Sári, most mindjárt pofon foglak ütni.

Kisasszony. (Arcát tartja.) Tessék!

Nagyságos ur. Hallatlan! Az ember éjjelnappal törí magát a munkában, hogy a családjának a mindennapi kenyeret megkeresse és akkor...

Kisasszony. Mondd, apuci, Ullmann Adolf is olyan furcsa ember, akinél szombat délután voltál?

Nagyságos ur. (Haragosan.) Menj le innen a térdemről!

Kisasszony. Azt mondják, hogy az Ullmann Adolf is fűzött hord és ondoláltatja a haját és japán selyem pongyolában tárgyál a felekkel. Igaz, hogy olyan gyönyörű válla van?

Nagyságos ur. Hát ez már igazán szemtelenség!

Kisasszony. Nézd, drágaságom, mondok neked valamit: én nem szólok a mamának Chorin Ferencről és Ullmann Adolfról, te viszont feleségül fogsz engem adni Pirnitzer urhoz.

Nagyságos ur. Soha!

Kisasszony. Apuci, azt ajánlom neked, hogy köss velem békét, mert ha tovább ellenségeskedel, hát te iszod meg a levét. Tudod, hogy mi az a konjunktura?

Nagyságos ur. Azt tudom, hogy nálad impertinensebb leány még nem élt a földön.

Kisasszony. A konjunktura abból áll, hogy az ember az adott helyzetet tőle telhetőleg kihasználja. Nem volnék a te leányod, ha én is ki nem használnám a konjunktura előnyeit. Ajánlom, hogy adj férjhez Pirnitzer urhoz, mert bármily diszkrét kis hölgy vagyok, le foglak leplezni az édes anyám előtt s akkor elmegy tőle a kedved, hogy Chorin Ferencet a lábaid elé ülted.

Nagyságos ur. (Most már lerázza.) Takarodj a szemem elől!

Kisasszony. (Megsimogatja az állát.) Te drága!

5. jelenet. *Kisasszony.* *Nagyságos ur.* *Nagyságos asszony.*

Nagyságos asszony. (Belép. Férjhez.) Te még mindig itthon vagy? Nem fogsz lekésni az ülésről?

Kisasszony. Baj is az?! Chorin Ferenc egy félóra múlva is ott lesz a Gyáriparosok Szövetségében. Ő bizonyosan megvárja a papát, mielőtt az ülést megnyitja.

Nagyságos asszony. De nagyon megjött a feszülő kedved. Az előbb még a Dunába akartál ugrani.

Kisasszony. Meghiszem azt! A papa megígérte, hogy feleségül fog adni Pirnitzer urhoz.
Nagyságos asszony. (Megütődve.) Te megígérted?! Azt ígérted, hogy . . .

Nagyságos ur. Én? (Egy pillantást vet a leányra.) Én? Hogy én megígértem? (Hirtelen elhatározással.) Szeretném tudni, hogy miért ne ígértem volna meg neki?

Nagyságos asszony. Hozzá akarod adni ahhoz a senkihez? De hiszen az imént . . .

Nagyságos ur. (Dühösen.) Mit az imént? Az imént is azt mondtam, amit most: hogy én nem egy princet keresek a leányom számára, hanem egy dolgos, szerény fiatalembert, aki ép úgy von pic auf kezd, ahogy én kezdtem.

Kisasszony. (Sugva.) Bravó, papa!

Nagyságos asszony. Hát nem azt mondtad . . .

Nagyságos ur. Mit mondtam? Hiszen azt sem engedted meg, hogy szóhoz jussak. Egyáltalában mi kifogásod van az ellen a Pirnitzer ellen?

Nagyságos asszony. Egy háromezer koronás hivatalnokhoz akarod feleségül adni a leányodat?

Nagyságos ur. Nagyszerű! Ha én a leányomat hozzáadom, akkor két év múlva cégvezető lesz belőle!

Kisasszony. (Sugva.) Cuki vagy!

Nagyságos asszony. És a családja?

Nagyságos ur. Mit akarsz a családjával? Én talán valami hercegi kastélyban pillantottam meg a napvilágot? Az én apám még csak nem is fűszeres volt, hanem szatócs.

Nagyságos asszony. És a sógora, a fénymázügynök?

Nagyságos ur. Hát aztán? Én választmányi tag vagyok a VI-ik kerületi radikális körben és a fénymázügynököt semmivel se becslöm kevesebbre, mint a miniszteri tanácsost! (A leányhoz.) Nincs igazam?

Kisasszony. (Álszenteskedve.) Azt hiszem, egy kissé tulzod, apuskám! Mégis, ha az ember meggondolja . . .

Nagyságos ur. (Rákiált.) Nekem ne gondold meg semmit! Mindig az elvek embere voltam és egy ostoba leány nem fog eltéríteni az elveimtől.

Kisasszony. De mégis, egy fénymázügynök . . .

Nagyságos ur. Hát aztán? A fénymázügynök is ember! Én nem tűröm, hogy itt arisztokratáskodjatok a házamban!

Kisasszony. Utóvégre, tartozunk valamivel a társadalmi állásunknak! Talán nem is helyes, apuskám, hogy én egy ilyen szürke hivatalnokhoz feleségül menjek. (Sugva.) Most állj a sarkadra!

Nagyságos ur. Mit? Nem helyes? Szeretném én látni, hogy más férfihez fogsz menni, mint akit én akarok! A leányomnak én parancsolok és ezzel vége! Megértetted!

Kisasszony. (Sóhajtván.) Ha mindenáron akarod, hát isten neki!

Nagyságos asszony. Ezek mindketten megbolondultak!

Nagyságos ur. Na, most pedig megyek az ülésre.

Kisasszony. Igen, apuskám, siess, mert Chorin Ferenc még megharagszik rád!

Nagyságos ur. (Megcsipí)

Kisasszony. (Sikolt.) Jaj!

Nagyságos asszony. Mi az?

Kisasszony. Egy szálla akadt a torkomon, de már lement.

Nagyságos ur. Csak nyolc felé jövök haza, mert az anket valószínűleg sokáig tart.

Kisasszony. Persze! Csak ne szónokolj sokat, apuskám, mert holnapra berekedsz!

Nagyságos ur. Szervusz! Aztán vasárnap délre hívjátok meg nekem azt a Pirnitzert!

(Függöny.)

Menüett

Ahol gögös királyi ész
Osztott halált, kegyelmet,
Aranycipellős kis vitéz
Őrizte ott a termet.
A felséges királyi lány,
Hogy egyszer arra játszott,
Azonnal észrevette ám,
Hogy fess legényke áll ott.

A felséges királyi lány
Szólt aztán kis szünetbe:
„Pardon, mon chere, nem jönne tán
Egy röpke menüetre?”
A kis vitéz — egy pillanat! —
A fegyverét ledobta
S a szolgálat-idő alatt
A menüettet ropta.

A bős király meglátta ezt
A kastély ablakából
És szólt: „vad büntetése lesz,
Hogy így nem tud magáról”,
A szolgálhad mindenre kész,
Parancsra körbe vették
S a táncos ifju kis vitéz
Fejét nyomban levették.

A felséges királyi lány
Csak nézte és így szólott:
„Azért nem kellett volna tán,
Hiszen csak passzióztott.
Mon chere, az isten áldja hát,
Egyes lovagnak látszott . . .”
Aztán nevetve ment tovább
És játszott, újra játszott.

Dénes Gyula.

TELT HAZ. Egy fiatalember jelent meg a minap az Andrásy-uti Színház pénztáránál és jegyet kért az esti előadáshoz. A pénztároskisasszony szót sem szólt, hanem minden magyarázat helyett rámutatott a pénztár fölött függő táblára, mely az egykori direktorok legkedvesebb mondatát, a „Minden jegy elkel” hangzása mondatot tartalmazta.

— Drága kisasszony — könyörgött a kabarés ifjú — nem kaphatnék egy pótszékét vagy bármiféle más székét?

— Kizárt dolog! — szólta a pénztároskisasszony szigorú hangon. — Ma estére még a másoron levő — *Bűvös székét* is kiadtuk.

....

A CSIBÉSZKIRÁLY. A nagy sikerrel felelevenített *Buttykay*-operett egyik előadásán történt. Az első felvonás utáni szünetben betörőknek maszkirozott színészek és kóristák jártak-keltek az öltözők között, élükön *Rátkai* Marcival, aki a főbetörő szerepét vitte jelentős sikerre. *Rátkai* felkereste a kulisszák mögött tartózkodó *Buttykait* és így szólott hozzá:

— Na, Ákos, igazán büszke lehetsz személyedre és egyéniségedre. Komponista létedre valóságos önmegtágadás, hogy ebben a betörő társaságban te vagy az egyedüli, aki nem — *lopott*.

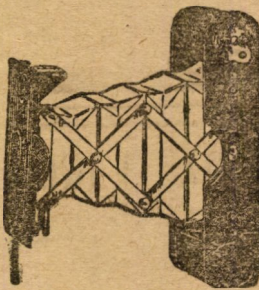
Veszünk

fényképező gépeket,
színházi látcsöveket
és mikroszkopokat.

Chmura

optikai intézet, szociál-
izált üzem, üzleti órák:
8-1-ig

Bpest, IV., Ferenciek tere 2.

Szerkesztői üzenetek

(E rovatban készséggel adunk felvilágosítást 5 színházi vonatkozású kérdésre. Kéziratokat, rajzokat nem adunk vissza és azok megőrzésére nem vállalkozunk.)

Érdeklődő, Budapest. A szindarabból előbb kiírják a szerepeket, azután olvasó, rendelkező és emlékpórbát tartanak. Ha már eléggé megérett a szöveg, főpróbákat írnak ki, ezt követi a jelmezes főpróba, végül az előadási főpróba. Vannak darabok, melyekből 14 próbát tartanak, — de van rá eset, hogy 5-6 hétig is gyakorolják magukat a színészek, Vidéki színházaknál természetesen kevesebb próba van.

Ifjú művész. Tessék Rózsashegyi Kálmán színésziskolájába beiratkozni. Címe: VIII., Nép-színház-u. 22. A kurzus 8 hónapig tart.

D. J. 1891 március 31-én született Kisvárdán. Egyébként életrajzi adatait megtalálja a *Színházi Élet* 1918 nov. 3. (44-ik) számában. — *Böske, Dezső, Irma.* Előzőleg növendékek voltak, pályájukat Pesten kezdték. — *Váci rajongó.* A kérdéselt iskola még nem nyílt meg. Mihelyt tudunk róla, megírjuk a *Színházi Élet*-ben. — *Felicita* 1. Szondy-u. 98/a. 2. 4. Nem. 3. Alkotás-u. 7/b. — *Kiváncsi.* 1. Bokácsó. 2. Mátérlink. 3. Só. 4. Bátorfáj. — *Sz. Ilonka.* Nem írta meg. — *Szín-növendék.* Magánuton Somlár Zsigmond, az Andrásy-uti Színház művésze készít elő. Tessék

NEMZETI (ROYAL) KABARÉ VII., Erzsébet-körút
31. Tel. Józ. 121-08

Minden este 7 órakor

Imádom Önt! Bőharlsnya
A völgeény

Az ujszülött Pampulett éhes

Szólók! Duffek! Magánjelenetek!

az összes művészek felléptével.

NAGY IRODALMI ESEMÉNY

HUGO VICTOR

1793

A francia forradalom regénye

Izzóan aktuális, lélegzetfójtóan
érdekesítő a nagy francia író-
nak ez a könyve.

Két kötet ára 24 korona

Kapható a „Színházi Élet” boltjában.
Vidéki rendelők sziveskedjenek a mű árát
és portóra 50 fillért előre beküldeni.

Színpadra kiképez három hó alatt,
világhírű amerikai step-táncművész.
Budafok, Sörház-utca. „Czeiner Villa”

H A J S Z Á L A K A T

végleg, utónyom nélkül villanykezeléssel, arcfoltok, szeplő és szemölcs végleges eltávolítása, archámasztó. Pattanás, szeplő, fehéritőkrém és puder. Diszkrét vidéki szétküldés. Tanítványok felvételnek. **Buchholz Nővérek** „Rosalie” kozmetikaiintézete Budapest, Király-u. 51. I. 9.

hozzáfordulni. — *Lévai magyarok.* A *Színházi Élet* a nem előfizető olvasóknak is készséggel válaszol 5 színházi tárgyú kérdésre. — *Ideális törekvés.* Ilyen könyv nem jelent még meg a színházi irodalom terén. Ha azonban utmutatást kíván, szívesen áll rendelkezésére a rovatvezető. — *Színész nő leszek.* Ajánljuk Rózsahegyi Kálmán színésziskoláját, címe: VIII. Nép-színház-utca 22. — *Kis kíváncsi.* 1. A kabinet-alakítás műkifejezés, mely alatt a művészi, finom, a legapróbb részletekig kidolgozott alakítás szoktuk érteni. 2. Weidinger bácsi 1911-ben halt meg. 3. „Művész hazája széles e világ” — Arany János szavai voltak, melyet a színészetre vonatkoztatott.

Tudatlan. A kellékes a színpadi műszaki személyzetnek az a tagja, aki a színházi kelléktárból az előadáshoz szükséges tárgyakat, kellékeket beállítja, illetve, ha azok nem volnának meg, úgy akkor bevásárolja. — *Színész-növendék.* Molière: „Le precieuse ridicule” Kényeskedők cím alatt került nálunk bemutatásra: 1874 január 19-én; a Kénytelen házasság című bohózat pedig 1874 január 15-én. — *Régi hű olvasó.* 1. *Bánk bán* első előadása 1834-ben volt Kolozsvárott, Egressy Gáborral a címszerepben; a *Nemzeti Színházban* 1839 márc. 23-án volt a bemutatója, ugyancsak Egressy Gáborral. Laborfalvi Róza volt Gertrudis, Lendvayné Melindát játszta, Bartha János Tiborcot, Szentpétery Peturt és Fáncsy Lajos Biberachot. *100-ik előadása* 1896 május 13-án volt, ezzel a szereposztással: Gertrudis — Jászai, Biberach — Gyenes. Melinda — Márkus Emma, Tiborc — Ujházi. *150-ik előadása* 1916 január 26-án volt, amikor Kürti József volt Bánk bán, Bakó — Petur, Jászai — Gertrud, Várady Aranka

— Melinda, Odry — Biberach, Hegedűs Gyula — Tiborc és Gál — Mihál. Olasz nyelven Salvini Gusztáv társulata mutatta be a Vígszínházban 1897 okt. 11.; német nyelvre Dux Adolf 1858-ban és utjabban Vészi József fordította le. 2. *Operai feldolgozásban* 1861 márc. 9-én volt a premiérje, *150 előadása* 1899 ápr. 16., *200-ik előadása* 1914 ápr. 21-én volt. 3. Hogy Kecske-méten mikor adták először? Erre is megfeleltünk: 1847 szept. 5-én, Komáromy Alajossal a címszerepben. 4. Első kritikája megolvasható az Athenaeumban, Vörösmarty tollából. — *Paróka.* A francia perruque, olasz parruca, spanyolul peluca, a pelo szóból, a latin pilus (szőr, hajszál). Az első parókát Szent Lajos, Franciaország királya viselte. Egyik keresztes hadjárattól, Palesztinából, egészen megkopaszodva tért vissza s anyja, Bianca kasztíliai királynő, aki fiát valóssággal bálványozta, nagyon megütődött a hiányosságon. Ugy segített tehát rajta, hogy minden

Műkedvelők részére aktuális tréfák

Karinthy, Harsányi, Gábor Andor, Kővári stb.

Megrendelhetők a Színházi Élet kiadóhivatalában. I. sorozat, 10 darab ára K 5.—, II. sorozat, 10 darab ára K 6.—, az ös-szeg eözetes bektildése ellenében bérmentve azonnal megküldi a kiadóhivatal. Budapest, VII., Erzsébet-körút 23

Berlini kozmetikai intézet, József-körút 43. Telefon:

József 49 51. Tanítványok felvételnek. Hajszálakat, szempilót szemölcsöt, mltéssert eltávolít villanynyal. Arohám-lasztás

MÁTYÁS

történelmi dráma

Irtá: Fényes Samu

A nagysikerű drámairónak legkiforrottabb műve, mely Mátyás király életének legérdek-feszítőbb epizódjain épül fel hatalmas erejű, forró lüktetésű drámává.

Bolti ára 10 korona és 10 % drágasági pótlék Kapható a „Színházi Élet” boltjában, VII., Erzsébet-körút 24 és minden könyvkereskedésben.

Minden könyv

megrendelhető a „Színházi Élet” kiadóhivatalába: Erzsébet-körút 29

Hajszálakat

végleg eltávolít Bach Manci kozmetikai intézete. Mindennemű szépséghibák kezelése, szempiló-eltávolítás, ráncok kisimítása, arcgőzölés és arcmasszázs ju-ányos bérletben. Budapest, VII., Almássy-utca 3. szám.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII, ERZSÉBET-KÖRUT 31. TEL. JÖZS. 121-68

MINDEN ESTE

7 ÓRAKOR

KITÜNŐ UJ MŰSOR

NEMZETI (ROYAL) KABARÉ

ELSÓRANGU MŰSOR
KEZDETE 7 ÓRAKOR

Halló!

Halló!

KINEK VAN HASZ- NÁLT HANGLEMEZE?

HALLÓ!

HALLÓ!

Régi vagy törött hanglemezeket, míg az
anyaghiány tart, legmagasabb áron vesz

WAGNER

HANGSZER-NAGYÁRUHÁZA

a világhírű „FAVORITE“ hanglemezgyár főraktára: Budapest, József-körut 15.

ÓVÁS! Figyeljen a „WÁGNER“ névre, hogy máshoz be ne tévedjen!
Árjegyzék ingyen!

udvari lovag hajából, föltéve, hogy a király hajához némileg is hasonlított, levágatott egy-egy fürtöt. A fürtöket ügyesen összevarrta s a fejére rakta. Az *allonge-paróka* közepén elválasztott, a vállakra dus fürtökben hulló paróka, amely a francia királyok udvarából a 17-ik század vége felé terjedt el. Hajporozva hordták. A parókát a magyar színészek már az első társulatnál (Kelemen László igazgatása alatt) használták, amire a „hajfodorító“ viselt gondot.

B. Nusi. 1. 1891 március 31-én született. 2. Royál-szálló. 3. Még nem nős. — *Fehér lilium*. 1. A Nemzeti Színház tagja. 2. 1884-ben született. 3. Az előbbi. 4. Rökk Szilárd-u. 8. — *Jean Grenicheux*. 1. Nem jelentette be. 2. 1895 nov. 9-én született Munkácson. 3. József-körut 17. 4. Szondy-u. 98/a. 5. 2 héttel ezelőtt. — *Szomorú leány*. 1. Damjanich-u. 41. 2. A Király Színházhoz kell küldeni. — *Kezdő, Rákostiget*. 1. Aréna-ut 19. 2. *Színházi Élet* szerkesztősege. 3. Szenes Andor. — *Pütyürke*. 1. Palota-tér 5. 2. Részletes életrajza a múlt héten jelent meg a *Színházi Élet* szerkesztői üzeneteiben. — *Palotai*. 1. Gombaszögi Frida és Törzs Jenő voltak a főszereplői. 2. Nem mindig. — *L. Ila*. 1. Baross tér 20. 2. 24. 3. Igen. 4. József-u. 18. 5. 42. — *Kabaré-színész*. 1. Rózsahegyi Kálmán iskoláját ajánljuk. 2. A tandíjat ott állapítják meg. 3. Rózsa-u. 38/b. — *Olma*. 1. 38 éves. 2. Hóvirágban. — *Vitatkozók*. A kérdés sokkal érdekesebb, sem-hogy felületes bírálat tárgya legyen. Részünkről szívesen adunk feleletet reá. Addig azonban türelmet kérünk, míg a nevezetes dátumokat kikeressük.

Színházi képrejtvény

Megfejtési határidő 1919 július 5.

A megfejtést és a megfejtők névsorát lapunk 27. számában közöljük.

A megfejtők között a következő díjakat soroljuk ki:

I. díj: Mátyás, történelmi dráma, írta Fényes Samu.

II. díj: Törzs Jenő arcképe.

III. díj: Gróf Rinaldó kottájának II. része.

A Színházi élet 23. számában közölt rejtvény megfejtése: *Tenorista*.

Az I. díjat, a Művészeti Almanachot Francz Ödön Bpest, Elemér-u. 34. a II. díjat, Fedák Sári arcképét Réti Ella, Budapest, Huszár-utca 10., III. em., a III. díjat, gróf Rinaldó kottájának I. részét Náday Helén, Erzsébetfalva nyerte el.

Helyesen megfejtették: Adler Irén, Rózsa-u. 30., Bányay Ernő, Nefejejs-utca 15., Bányay Ernő, Dembinszki-utca 29., Csengery Lenke, Batthyány-utca 59., Domth Tibor és Pál, Eötvös-utca 28., Elek Boriska, Villányi-ut 10., Görög Micike, Rákos-u. 3., Gross Sándor, Dessewffy-utca 13., Göblinger Rózsi, Egressy-utca 2., Holly Antal, József-utca 74., Hirsch S. Sándor, Lázár-u. 16., Molnár Pál, Baross-tér 16., Müller Árpád, Váci-ut 87., Pajor Böske, Bercsényi-u. 2., Pollák Böske, Magdolna-u. 6a, Résinger Margitka, Sziget-utca 15a., Schwarz Julia, Üllői-ut 21., Stern Erzsé, Rottenbiller-u. 4b., Szepesi László, Soroksári ut 13., Szücs Imre, Váci-u. 31–33., Várallyay István Celldömölk, Vida Lona, Molnár-utca 20. A megfejtők névsorát helyszüke miatt a következő számban folytatjuk.

III SZINHÁZI ÉLET ÉV-KÖNYVE,

MŰVÉSZETI ALMANACH

Szerkesztette: INOZE SÁNDOR

A színház, irodalom és művészet minden ágáról, rendkívül sok és érdekes olvasni való, becses adatok, továbbá novellák, versek, esszék a legkiválóbb írók tollából, rajzok, fotográfiák stb.

A vaskos **10 kor.** kötet ára:

Kapható minden könyvkereskedésben, tőzsdében és a SZINHÁZI ÉLET Boltjában, (VII. kerület, Erzsébet-körut 29. szám.)

A BEBEL SZÍNHÁZ TAGJAI

Ferenczy
Irma

Kelemen Ferencz
drámai színész

Turbók Rózsi

Simon László
Jellem színész

Medgyasszay
Klári

Vadnay János

Baróti Rezső
igazgató

Buday Géza

Haris Miklós
lithár

Szentés János
jellem komikus

Gercsár Rezső
karmester

Erdélyi Mihály
komikus

Mándoki Ferencz

H. Szalma Terus
a Nepszimpad prima-donnája

